

Onnen resepti

LAPUAN STRATEGIA 2023-

LAPUA

VISIO:
hyvinvoiva, elävöittävä ja kasvava Lapua

TAVOITTEET:

- hyvinvoinnin lisääminen
- kasvun varmistaminen
- talouden tasapainon ylläpitäminen

TAPAMME TOIMIA:

- osallistamme
- toimimme oikea-aikaisesti ja avoimesti
- kehittämme, uudistamme ja ylläpidämme
- innovoimme kokeilevasti
- verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti

TOIMINTAMME PERUSTANA:

- kannustava ja innostava ilmapiiri
- arvostava ja asiakaslähtöinen asenne
- vaikuttavat, tehokkaat ja laadukkaat palvelut

TULEVAISUUDEN SKENAARIOT:

- digitaalisuus ulottuu kaikille
- yhteisöllisyys kaupungin veto- ja pitovoiman kärkeenä
- kestävä kehitys innovaatioiden ajurina

LAPUAN LUPAUKSET:

- voimakas kulttuurista ja luonnosta
- tekemällä töitä, työllä tekijöitä
- turvallinen tulevaisuus
- kaikille sopiva asumista
- terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt
- tänään hyvää ja huomenna vielä parempia
- innostavaa yhteistyötä omistajan ja kaikkien kuntien kanssa

#lapua #lapuaportti #lapuanstrategia

Lapuan kaupungin

HYVINVOINTIRAPORTTI 2023

Dokumentin sisältö

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA 2024

- 3 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 4 Hyvinvointisuunnitelma 2024
  - 4.1 Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2023-2025

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 5 Suunnitelman laatijat
- 6 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

JOHDANTO

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) eli ns. sote-uudistus vuoden 2023 alussa muutti kunnassa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä (= hyte-työ) aiempaa velvoittavammaksi. Lain mukaan "kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin". Kannustimeksi tähän työhön asetettiin valtionosuuden lisäosa, nk. HYTE-kerroin, joka määrittää kuntien saaman valtionosuuden summaa siten, että kunnan aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi nostaa HYTE-kerrointa, joka puolestaan lisää valtionosuuden määrää.

Kunnan HYTE-seuranta- ja ohjaustyö koostuu erilaisista toimenpiteistä:

1. Lain mukaan kunnan tehtävänä on valmistella valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus sekä vuosittainen raportti, joilla seurataan ja ohjataan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.
2. Kunnan tulee kartoittaa tarjolla olevat hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut ja koordinoida niiden tuotantoa kunnan eri toimialojen ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat mm. muut kunnat, seurakunta, paikalliset yritykset ja järjestöt.
3. Kunnan tehtävänä on tukea kansallisten ja alueellisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja toteutusta omassa kunnassa.

Kunnan HYTE-työn tavoitteet:

- Kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja
- Lisätä koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
- Ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä.
- Vahvistaa mielenterveyttä ja osallisuutta. Osallisuudella tarkoitetaan mukanaoloa, vaikuttamista ja huolenpitoa, yhteisössä osallisena olemista. Lisäksi osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen pääsee osalliseksi yhteisesti rakennettuun hyvinvointiin.
- Vaikuttaa kuntatalouteen ennaltaehkäisemällä hyvinvoinnin ja terveyden ongelmia, jolloin hoitokulut pienenevät. Yhteisö voi hyötyä myös esimerkiksi ilkeiden vähentymisestä, liikennekulttuurin rauhoittumisesta ja päihteidenkäytön haittavaikutusten vähenemisestä.

Lapuan kaupungin uudistetussa strategiassa (**Onnen resepti, 2023**) kaupungin visiona on olla "**hyvinvoiva, elinvoimainen ja kasvava Lapua**". Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi tärkeimmistä keinoista tämän vision saavuttamiseksi. Työtä tehdään kaupungissa muun muassa seuraavien toimenpiteiden avulla.

- **Hyvinvoinnin seuranta ja raportointi:** Kaupunki seuraa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kansallisten indikaattoreiden sekä paikallisten kyselyiden ja arviointien avulla. Vuosittainen hyvinvointiraportti arvioi hyvinvointisuunnitelman painopisteiden sekä toimialojen hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden toteutumista.
- **Monialainen yhteistyö:** Kaupunki toimii tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden, kuten järjestöjen, hyvinvointialueen, yritysten ja asukkaiden kanssa. Yhteistyö edistää hyvinvointia tukevien palveluiden ja toimintojen vaikuttavuutta ja saavutettavuutta.
- **Osallistaminen ja yhteisöllisyys:** Kaupunki osallistaa asukkaita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen esimerkiksi vapaaehtoistyön, järjestötoiminnan ja vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Yhteisöllisyys lisää hyvinvointia ja vähentää syrjäytymistä.
- **Laadukkaat palvelut:** Kaupunki tarjoaa asukkaille hyvinvointia tukevia palveluita, kuten liikunta-, kulttuuri- ja terveyspalveluita. Laadukkaat palvelut edistävät asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä lisäävät kuntatalouden elinvoimaa.
- **Saavutettavat palvelut:** Kaupunki varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät palvelut ovat saavutettavissa kaikille, riippumatta esimerkiksi iästä, sukupuolesta, sosioekonomisesta asemasta tai muista tekijöistä.

Tämä hyvinvointiraportti on vuosittainen katsaus laajaan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan 2021-2025:

raportissa seurataan muun muassa indikaattoritulosten muutosta, asetettujen tavoitteiden ja suunnitelmien etenemistä sekä esitetään väestön hyvinvoinnin tilannekatsaus kuluneen vuoden osalta. Raportissa on tarkasteltuna Lapuan laajaan hyvinvointikertomukseen 2021-2025 valitut indikaattorit, kaikki HYTE-kertoimen indikaattorit, THL:n suosittelemat indikaattorit hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi (luonnoksen 8/2023 mukaan) sekä TEAviisarin tulokset vuonna 2023 päivittyneiden osa-alueiden osalta. Lisäksi raportissa esitetään kaupungin sisäisen koululaisille ja opiskelijoille suunnatun hyvinvointikyselyn tulokset keväältä 2024. Tärkeässä osassa raporttia ovat myös toimialojen edustajien koostamat arvioinnit hyvinvointiin liittyvien toimialatavoitteiden osalta.

Hyvinvointiraportti vuodelta 2023, henkilöstökertomus vuodelta 2023 ja Kestävän kehityksen ohjelman seurantaraportti vuodelta 2023 esitellään kaupunginhallitukselle samanaikaisesti tasekirjan kanssa. Esiteltävistä raporteista muodostuu yhdessä kattava kokonaiskuva Lapuan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilasta ja toteumasta.

Sähköisen hyvinvointikertomuksen alustalla julkaistu dokumentti on täysi katsaus Lapuan kaupungin hyvinvointiin vuonna 2023. Raportista julkaistaan myös tiivistetty julkaisuversio kaupungin verkkosivuilla.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Talous

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokausot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokausot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %

Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA - Yhteenveto

LAPUAN KAUPUNGIN TALOUS:

Lapuan kaupunki teki vahvan tuloksen vuonna 2023. Tilikausi oli ylijäämäinen neljättä vuotta peräkkäin.

Vuoden 2023 tilikauden 4,4 milj. euron tulosta voidaan pitää ennätysmäisenä. Vaikka vuoden 2023 tilinpäätöksen tulos oli erinomainen, tulosta varjostaa kuitenkin se, että ns. poikkeuserät vaikuttivat tilikauden tulosta parantavasti. Poikkeuserien taustalla vaikuttivat mm. vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet verohännät, sillä vuonna 2023 saatiin vielä verotilityksiä, jotka olivat kertyneet korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Nämä verotulot jäivät kertaluonteisiksi. Lisäksi kunnille maksettiin ennakkollisen sote-siirtolaskelman mukaan liikaa valtionosuuksia, jotka on määrä periä takaisin valtiolle lähivuosina.

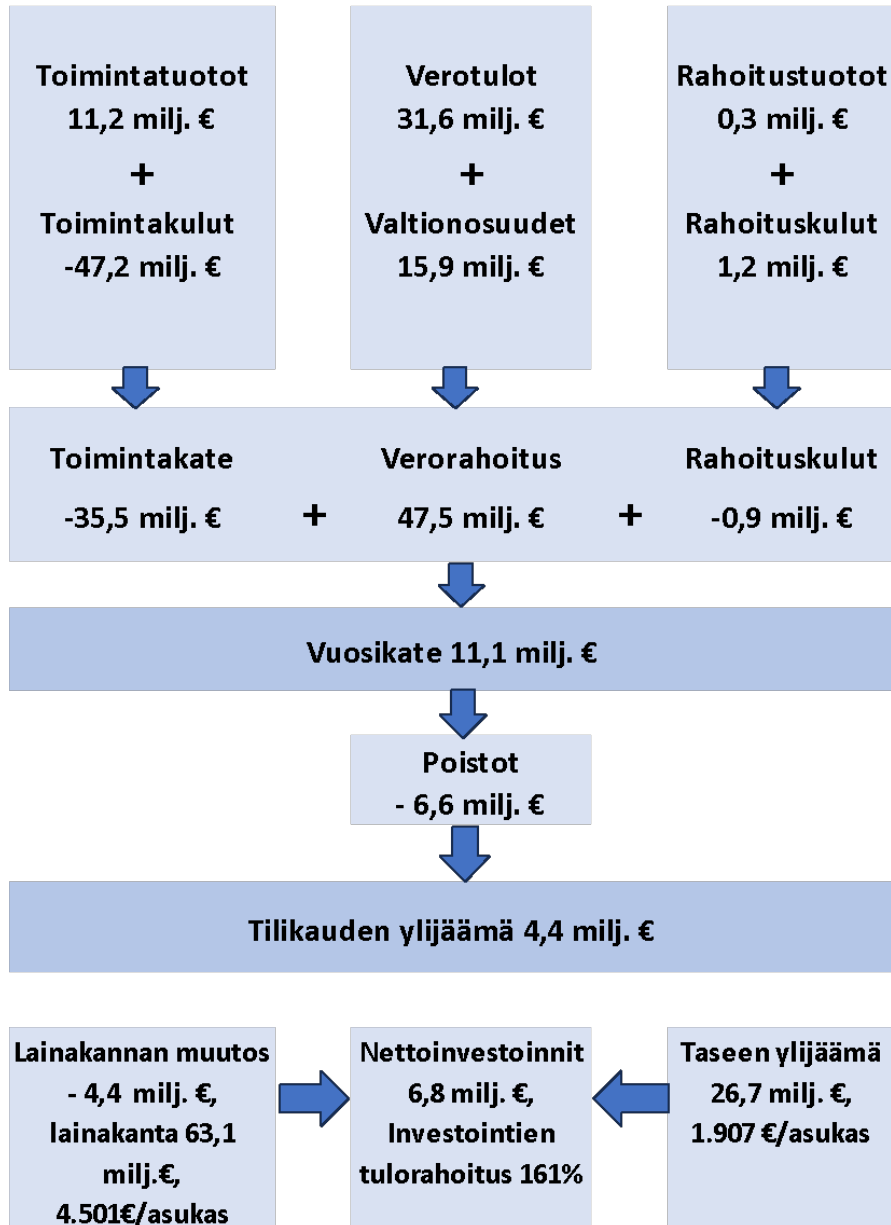
Kuntien talousluvut muuttuivat siis vuonna 2023 voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle. Tämän muutoksen vuoksi vuoden 2023 tilinpäätösluvut eivät ole vertailukelpoiset vuoden 2022 tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen 2023 luvut ovat "uuden kunnan" talouslukuja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen talouslukujen poistuttua Lapuan kaupungin talousluvuista.

Lapuan kaupungin taseeseen on kertynyt ylijäämiä 26,7 milj. euroa. Vuoden 2024 talousarviosta ennakoidaan tulevan selvästi alijäämäinen. Taseessa oleva ylijäämä tuo kuitenkin hyvän puskurin vuoden 2024 ennakoidulle alijäämiselle talousarviovuodelle ja antaa aikaa sopeuttaa toimintoja käytettävissä oleviin tuloihin. Myös lähivuosien talousnäkymät ovat haasteelliset.

Vuoden 2023 talouden ollessa vahva, kaupungin lainakantaa saatiin pienennettyä 4,4 milj. eurolla. Vuoden 2023 lopun lainakanta oli 63,1 milj. euroa eli 4.501 euroa per asukas.

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuoden 2023 tilinpäätöksen keskeisimmät talousluvut.

Keskeisimmät talousluvut 2023

HYTE-KERROIN JA TEAVIISARI:

HYTE-edistämistyötä kannustamaan on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin määrittää kuntien saaman valtionosuuden summaa siten, että kunnan aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi nostaa HYTE-kerrointa, joka puolestaan lisää valtionosuuden määrää.

HYTE-kerroin muodostuu toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista (15 kpl) sekä väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä tapahtunutta muutosta kuvaavista tulosindikaattoreista (6 kpl). Prosessi-indikaattoreilla haetaan vastausta kysymykseen: **“Millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?”**, kun taas tulosindikaattorin tulos kuvaa **hyte-työn muutosta muihin kuntiin suhteutettuna**, parhaan positiivisen muutoksen tarjotessa korkeimmat mahdolliset pisteet. Tulosindikaattoreihin on valittu mittareita, joiden tuloksiin kunta pystyy omilla toimillaan vaikuttamaan. (THL 2023.)

Lapuan HYTE-kerroin vuonna 2023 oli 69, eli 19,6€ asukasta kohden. Kerroin lasketaan prosessi- ja tulosindikaattoreiden keskiarvoista. HYTE-kerroin on ollut jo muutaman vuoden noususuuntainen. Tulosindikaattorien keskiarvo on tarkkailuvälillä 2021-2023 noussut hienosti 36 -> 53. Tulosindikaattorin arvon nousu kuvaa kunnassa

tehdyn HYTE-työn aktivoitumista ja positiivista kehitystä.

Tulosindikaattorien merkittävimmät tulokset esiintyvät tässä tiivistelmässä ikäryhmittäin. Prosessi-indikaattorien tulokset kootaan kuntien TEAviisari-tiedonkeruun eli terveydenedistämisasiivisuutta mittaavan tiedonkeruun tuloksista. Tulokset esitetään kuntakohtaisesti TEAviisarissa. TEAviisari kuvaa kunnan terveydenedistämisasiivisuutta eli toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tulokset ilmoitetaan asteikolla 0-100, joista 100 on paras mahdollinen tulos ja 0 vastaavasti heikoin (tai vaihtoehtoisesti 100=kyllä ja 0=ei).

Vuonna 2023 TEAviisari-tiedonkeruussa päivitettiin kuntajohdon, perusopetuksen ja kulttuurin tulokset. Lapuan TEAviisari-tulosten keskiarvo on jo usean vuoden ajan ollut nousussa. Tämä näkyy lähes kaikkien sektorien keskiarvon vastaavassa nousussa.

Lapua	2023	2022	2021	2020	2019
Kaikki sektorit	72	69	69	64	62
Kuntajohto	80	..	75	..	68
Perusopetus	67	..	61	..	55
Lukiokoulutus	..	..	..	65	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..
Liikunta	..	85	..	74	..
Perusterveydenhuolto	..	60	..	69	..
Kulttuuri	74	..	64	..	40

Terveydenedistämisasiivisuudessa Lapua pärjää vertailussa myös kansallisella ja hyvinvointialueen tasolla.

Vuosi 2023	Lapua	Seinäjoki	Kauhava	Koko maa
Kaikki sektorit	72	72	54	70
Kuntajohto	80	80	62	83
Perusopetus	67	65	61	64
Lukiokoulutus	..	54	..	65
Ammatillinen koulutus	..	..	..	64
Liikunta	85	83	37	72
Perusterveydenhuolto	60	78	64	70
Kulttuuri	74	71	63	71

Kuntajohdon pisteet ovat hienosti jatkaneet nousuaan, mikä osoittaa kuntajohdon sitoutumisen hyvinvointia ja terveyttä edistävään työhön.

 Pisteet	2023	2021	2019
Kuntajohto	80	75	68
Sitoutuminen 	90	82	71
Johtaminen 	67	100	88
Seuranta ja tarveanalyysi 	100	80	100
Voimavarat 	50	50	38
Osallisuus 	92	62	41

Kategorioiden tarkemmassa tarkastelussa nousee esiin seuraavia onnistumisia ja kehityskohteita:

KUNTAJOHTO	TEAvisarin pisteet	
	2023	2021
Sitoutuminen	90	82
Onnistumiset:	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvointitavoitteille on asetettu mittarit, joita seurataan esimerkiksi tarkastuslautakunnan raportissa - Lasten ja nuorten ravitsemusterveyden edistämiseksi on laadittu tavoitteita ja toimenpiteitä - Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on käsitelty kaupunginhallituksessa 	
Kehitettävää:	<ul style="list-style-type: none"> - Paikallista turvallisuussuunnitelmaa ei ole käsitelty päättäjien toimesta - Ikääntyneiden ravitsemusterveyden edistämiseksi ei ole määritetty tarkempia toimenpiteitä 	
Johtaminen	67	100
Onnistumiset:	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kuntahallinnossa on määritelty tarkasti, ja tehtäviin on nimetty vastuhenkilöt 	
Kehitettävää:	<ul style="list-style-type: none"> - Laaja hyvinvointikertomus ei sisällä kestävän kehityksen tavoitteita - Päätösten ennakoarvioinnin toteuttamisesta ei ole kirjallista ohjetta 	
Seuranta ja tarveanalyysi	100	80
Onnistumiset:	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin johtoryhmä ja päättäjät seuraavat väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa - Hyvinvoinnista ja terveydestä sekä terveyseroista raportoidaan eri väestöryhmät huomioiden 	
Kehitettävää:		
Voimavarat	50	50
Onnistumiset:	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupungissa työskentelee hyvinvointikoordinaattori, jonka työpanoksesta 100% on resursoitu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön 	
Kehitettävää:	<ul style="list-style-type: none"> - Järjestöavustuksia jaetaan 27€ asukasta kohden. Summa on vähentynyt vuosittain. Ideaalisumma taajamavoittoisessa/ maaseutumaisessa kaupungissa olisi 100-102€ / asukas. 	
Osallisuus	92	62
Onnistumiset:	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvointikertomus on nähtävissä kaupungin verkkosivuilla - Verkkosivuille on kuvattu myös osallisuuden ja vaikuttamisen kanavia asukkaille - Osallisuuden edistämiseksi on laadittu tavoitteet ja toimenpiteet 	
Kehitettävää:	<ul style="list-style-type: none"> - Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen päätösten ja hankintojen valmistelussa on vielä vähäistä - Kuntalaisten mahdollisuudet osallistua hankintapäätöksiin ja hankintojen valmisteluun ovat vähäiset 	

Kulttuurin saralla nähdään myös hienoa pisteen nousua. Kulttuuripalveluissa onkin erityisesti panostettu viime vuosina laaja-alaisen hyvinvointityön toteuttamiseen ja osallisuuden edistämiseen.

 Pisteet	2023	2021	2019
Kulttuuri	74	64	40
Sitoutuminen 	81	73	32
Johtaminen 	48	67	23
Seuranta ja tarveanalyysi 	100	64	38
Voimavarat 	73	67	63
Osallisuus 	42	49	33
Muut ydintoiminnat 	100	67	47

Kategorioiden tarkemmassa tarkastelussa nousee esiin seuraavia onnistumisia ja kehityskohteita:

KULTTUURI		TEAvisarin pisteet	
		2023	2021
Sitoutuminen		81	73
Onnistumiset:	- Kulttuurihyvinvointi on huomioitu kuntastrategiassa ja hyvinvointisuunnitelmassa - Kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa laaditaan/päivitetään parhaillaan		
Kehitettävää:	- Valtakunnallisten linjausten ja ohjeistusten käsittely johtoryhmissä ja lautakunnassa/valtuustossa on vielä puutteellista		
Johtaminen		48	67
Onnistumiset:	- Taloussuunnittelussa on huomioitu esimerkiksi lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden kulttuurihyvinvoinnin edistäminen - Hyvinvointialueyhteistyö toiminnassa ja siitä laadittu yhteinen sopimus		
Kehitettävää:	- Talousarviosuunnittelussa tulee jatkossa panostaa myös muiden ikä- ja väestöryhmien huomiointiin		
Seuranta ja tarveanalyysi		100	64
Onnistumiset:	- Kulttuurihyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tyytyväisyyttä palveluihin seurataan ja raportoidaan systemaattisesti		
Kehitettävää:			
Voimavarat		73	67
Onnistumiset:	- Käytössä on erilaisia tapoja tukea myös heikomman sosioekonomisen aseman omaavien kulttuurihyvinvointia		
Kehitettävää:	- Kulttuuripalvelujen käytön lisääminen esimerkiksi erilaisilla tukitoimilla		
Osallisuus		42	49
Onnistumiset:	- Kirjastojen varattavissa olevat tilat maksuttomia		
Kehitettävää:	- Kulttuuritoimijoiden asiantuntijaelin tai kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiskokous tulee järjestää vuosittain - Asukaskohtaamiset tulee dokumentoida paremmin, jotta ne voidaan ottaa mukaan tiedonkeruisiin - Palveluiden käyttäjien mukaan ottaminen kunnan toimielimiin		
Muut ydintoiminnat		100	67
Onnistumiset:	- Kulttuuritoimintaa toteutetaan kohdennetusti eri väestöryhmille - Kulttuurikasvatusta toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa, ja siitä on laadittu yhteinen suunnitelma		
Kehitettävää:			

Perusopetuksen tulokset ovat myös kohentuneet usealla osa-alueella. Tietyissä tuloksissa huomioidaan yhä hyvinvointialueelle siirtyneet palvelut, jolloin tulokset ovat sote-muutoksesta huolimatta vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa.

 Pisteet	2023	2021	2019
Perusopetus	67	61	55
Sitoutuminen 	59	63	48
Johtaminen 	76	61	40
Seuranta ja tarveanalyysi 	72	63	65
Voimavarat 	55	42	44
Yhteiset käytännöt 	85	70	71
Osallisuus 	61	64	50
Muut ydintoiminnat 	59	64	66

Tarkemmassa tarkastelussa korostuu erityisesti koulukohtaiset erot toimintatavoissa ja arjen käytännöissä.

PERUSOPETUS	TEAvisarin pisteet	
	2023	2021
Sitoutuminen	59	63
Onnistumiset:	- Kouluterveyskyselyn tuloksia käydään kattavasti läpi henkilöstön kanssa	
Kehitettävää:	- Kouluruokasuositusten noudattamisessa joitain puutteita - MOVE-tulosten ja TEAvisari-tulosten käsittely henkilöstön kesken vaihtelee kouluittain	
Johtaminen	76	61
Onnistumiset:	- Poissaolojen seuranta systemaattista	
Kehitettävää:	- Oppilashuoltoryhmissä puutteellinen edustus opiskelijoista ja huoltajista	
Seuranta ja tarveanalyysi	72	63
Onnistumiset:	- Kiusaamis- ja syrjintätilanteiden kirjaaminen ja tilastointi systemaattista - Häiriö- ja ongelmatilanteiden, päihteiden käytön ja tapaturmien raportointi kehittynyt, vaikka koulukohtaisia eroja vielä on	
Kehitettävää:	- Oppilaiden hyvinvointidatan (kyselytulokset, MOVE-testi) käsittelyssä huoltajien kanssa koulukohtaisia eroja	
Voimavarat	55	42
Onnistumiset:	- Opettajamitoitus ja oppilashuollon ammattilaisten mitoitus (psykologeja lukuun ottamatta) kehittyneet huomasti	
Kehitettävää:	- Koulunkäyntiavustajien määrä vähentynyt	
Yhteiset käytännöt	85	70
Onnistumiset:	- Yhteisiä käytäntöjä esimerkiksi päihteettömyyteen, häirinnän ja tapaturmien ehkäisyyn, kouluruokailun seurantaan liittyen on sovittu, ja niitä toteutetaan systemaattisesti yksiköissä, vaikka kirjallisia toimintamalleja puuttuukin	
Kehitettävää:	- Fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi ei ole sovittu yhteisiä käytäntöjä, vaan toteutus on koulukohtaista	
Osallisuus	61	64
Onnistumiset:	- Kodin ja koulun välinen viestintä tehostunut	
Kehitettävää:	- Oppilaiden ja huoltajien mahdollisuudet vaikuttaa koulun toiminnan suunnitteluun vielä rajalliset, koulukohtaisia eroja esiintyy	
Muut ydintoiminnat	59	64
Onnistumiset:	- Koulun tiloja ja alueita kehitetty lisäämään koulupäivien aikaista liikuntaa	

Kehitettävää:	- Koululounaan järjestämisessä koulukohtaisia eroja, suositusten noudattamisessa puutteita esim. ruokailun aikatauluihin liittyen
----------------------	---

VÄESTÖ JA ELINVOIMA:

Kuntatalous ja väestön rakenne liittyvät olennaisesti kunnan elinvoimaan. Väestönkehitys vuonna 2023 oli negatiivinen aiempien vuosien tapaan, vaikka kokonaisnettomuutto vuonna 2023 olikin positiivinen. Lasten ja ikäihmisten osuudet pysyivät lähes ennallaan edeltävään vuoteen verrattuna. Maahanmuuttoa esiintyy yhä vilkkaana.

LAPUAN KAUPUNKI	2023	2022
Väkiluku (31.12.)	14 018	14 099
Elävänä syntyneet	101	97
Kuolleet	191	183
Alle 15-vuotiaita	16,6 %	17,1 %
Yli 64-vuotiaita	25,6 %	25,4 %
Kuntien välinen nettomuutto	-126	-31
Nettomaahanmuutto	137	22
Kokonaisnettomuutto	+9	-9
Väestönmuutos	-81	-101

Hyvinvointi

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Kokee koulu-uupumusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista (alkaen 2021)

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Opettajat usein kiinnostuneita siitä, mitä oppilaalle kuuluu, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Kouluterveyskysely tuottaa seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi, ja siihen vastaavat peruskoulun 4.- ja 5.-luokkalaiset, 8.- ja 9.-luokkalaiset sekä toisen asteen opiskelijat (THL 2024). Vuoden 2023 keväällä toteutetun kouluterveyskyselyn tuloksia verrataan tässä raportissa vuoden 2021 tuloksiin. Kouluterveyskyselyn lisäksi hyvinvointiraportissa esitellään Lapuan oman hyvinvointikyselyn tulokset. Kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan toimesta järjestettiin tammi-helmikuussa 2024 Lapuan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointikysely Webropol-kyselynä. Kyselyyn on valittu indikaattoreja, jotka keskustelevat kouluterveyskyselyn ja muiden valtakunnallisten kyselyjen kanssa, ja joilla pystytään kartoittamaan eri ikäisten lasten ja nuorten näkemyksiä hyvinvoinnista, koulunkäynnistä ja päihteiden käytöstä mahdollisimman monipuolisesti. Kysely on jatkumoa jo monivuotiselle perinteelle Lapualla. Kysely toteutettiin toistamiseen Webropolin muodossa, mikä mahdollistaa uusimpien ja viimevuotisten tulosten tarkan vertailun. Kyselyyn vastasi vuonna 2024 yhteensä 1877 henkilöä (kaikki ikäryhmät).

Kyselyjen tiivistelmissä nostetaan esiin suurimpia muutoksia (yli 2% ero vertailuvuoteen tai koko maan tilastoon) eri osa-alueilla. Tässä osiossa esitellään alakouluikäisten tulokset.

KOULUTERVEYSKYSELY (KEVÄT 2023 JA 2021)

4.-5.- luokkalaiset	2023	2021	Koko maa 2023
Kokee opettajien olevan usein kiinnostuneita kuulumisista ja voinnista	54,8	42,5	42,5
Liikkuu vähintään tunnin päivässä	44,6	42,4	43
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä	2,8	4,5	4,5

4.-5.- luokkalaiset	2023	2021	Koko maa 2023
Kokee koulu-uupumusta	19,1	13	15,8
Pitää koulunkäynnistä	67,7	71,9	73
Kokenut seksuaalista ahdistelua vuoden aikana (ei fyysinen ahdistelu tai seksuaaliväkivalta)	11,9	6,3	10,9
Kokenut henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan taholta vuoden aikana	30,8	21,7	27,7
Mielialaongelmia edeltävän 2 viikon aikana	28,5	22,4	23,4
Kokeillut vähintään kerran tupakkaa tai sähkösavuketta	8,8	3,1	5,5

LAPUAN KOULUJEN HYVINVOINTIKYSELY (KEVÄT 2024 JA 2023)

Alakouluikäiset	2024	2023
Oppitunneilla on hyvä työrauha	36	29
Luokassani on hyvä olla	75	63
Kiusattu koulussa viikoittain tai useammin	11	14
Ohjattu harrastus	78,2	74,5
Kokeillut tai käyttää säännöllisesti tupakkaa	2,2	4,4
Minusta ei ole koskaan levitetty häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita	89,3	84

Alakouluikäiset	2024	2023
Koulun pihalla on liian vähän harrastusmahdollisuuksia	21	18
Kokenut henkistä väkivaltaa kerran tai toistuvasti	16,5	11,2

Molemmissa kyselyissä lasten kouluviihtyvyys vaikuttaa parantuneen; erityisesti luokan yhteisöllisyys sekä opettajan osoittama välittäminen ovat syynä positiivisiin kokemuksiin. Kiusaamista koetaan aiempaa vähemmän. Myös terveystottumuksissa nähdään positiivinen suunta liikunnan ja harrastusten lisääntyneeseen sekä päihteiden käytön vähennytyä.

Huolta kuitenkin herättää koulu-uupumuksen yleistyminen ja koulunkäyntiin liittyvien tunteiden muuttuminen aiempaa negatiivisemmiksi. Seksuaalisen ahdistelun ja henkisen väkivallan kokemus on yleistynyt huomattavasti, ja jopa kolmas kertoo kokeneensa henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun huolta pitävän aikuisen taholta. Mielialaan liittyvät ongelmat ovat myös merkittävästi lisääntyneet, sillä näitäkin on kyselyn aikoihin akuutisti kokenut lähes kolmas vastaajista. Päihteitä, erityisesti tupakkaa tai sähkösavukkeita, kokeilee yhä useampi.

Lapuan koulujen hyvinvointikyselyssä tarkasteltiin myös lasten kokemaa luottamusta aikuisia kohtaan.

Jos sinulla on tai olisi ongelmia, huolia tai murheita, voisitko ajatella puhuvasi niistä seuraaville henkilöille?					
Alakouluikäiset	TOP 3: Kyllä %			Ei kertoisi omalle vanhemmalle	Suurin muutos: koulukuraattori
2024	Oma vanhempi: 89,6	Oma opettaja: 57,2	Kouluth: 55	2,3	49,7 (% kyllä)
2023	Oma vanhempi: 86,9	Kouluth: 57,8	Oma opettaja: 56,7	3,7	39,7 (% kyllä)

Erot edelliseen vuoteen verrattuna ovat pieniä, ja kärkisijalla on viime vuoden tapaan oma vanhempi, jota kohtaan tunnetaan suurta luottamusta. Ammattilaisista luottamus koulukuraattoria kohtaan on kokenut merkittävimmän

positiivisen muutoksen.

Lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta mittaava kansallinen MOVE!-mittaus toteutetaan vuosittain lukuvuoden alkupuolella 5. ja 8. luokan oppilaille. Indikaattorissa tarkastellaan osuutta oppilaista, joiden tulokset osoittavat heikkoa fyysistä toimintakykyä eri osa-alueilla. Lapuan 5.-luokkalaisilla tulos on parantunut viimeisten vuosien aikana, ja vuonna 2023 vain noin kolmannes 5.-luokkalaisista suoriutui testeistä heikolla tuloksella. Ikäryhmän siirtyessä yläkouluun ikäryhmän tulokset lähtevät kuitenkin poikkeuksetta heikkenemään.

Oppilaita, joilla heikko fyysinen toimintakyky (% ikäluokasta)	2023	2022	2021	2020
5.-luokkalaiset	34,8	35,1	46,3	36,8
8.-luokkalaiset	50,3	48,2	48	49,6

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista (alkaen 2021)

Kokee kouluinnostusta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (alkaen 2021)

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Opettajat eivät ole kiinnostuneita oppilaan kuulumisista, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Luvattomia poissaoloja vähintään viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Koulu-uupumus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2021)

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2021)

Kokee kouluinnostusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2021)

Kokee kouluinnostusta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2021)

Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koulu-uupumus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Luvattomia poissaoloja vähintään viikoittain, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koulu-uupumus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Pitää opiskelusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Vaikeuksia oppimistaidoissa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Vaikeuksia oppimistaidoissa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Palvelut

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Tässä osiossa esitellään yläkouluikäisten, ammattiin opiskelevien sekä lukio-opiskelijoiden tulokset. Kaikissa ikäryhmissä esitellään sekä kouluterveyskyselyn (vertailussa vuodet 2023 ja 2021) sekä Lapuan koulujen hyvinvointikyselyn (vertailussa kevät 2024 ja 2023) tuloksista ne, joissa on tapahtunut suurimmat muutokset vertailuvuoteen tai koko maan tilastoon.

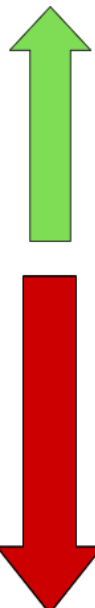
KOULUTERVEYSKYSELY (KEVÄT 2023 JA 2021): YLÄKOULUIKÄISET

8.-9.- luokkalaiset	2023	2021	Koko maa 2023
Kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi	26,4	29,3	26,6
Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla	29,4	35,3	33,1
Koulussa luotettava aikuinen, jonka kanssa mahdollisuus keskustella	46,5	39,4	46,2
Ei koe opettajien olevan kiinnostuneita kuulumisesta tai voinnista	36,9	41,4	41,8
Kokenut seksuaalista häirintää vuoden aikana	23	30,1	28,9
Kokenut henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan taholta vuoden aikana	32,3	40,9	30,2
Liikkuu vähintään tunnin päivässä	19,9	17,3	25,4
Liikkuu korkeintaan tunnin viikossa	27	32,3	27

8.-9.- luokkalaiset	2023	2021	Koko maa 2023
Kokee kouluinnostusta	10	21,4	15
Ylipainoisia ikäluokasta	23,7	20,7	17,4
Oppilaitoksen fyysiset olot häiritsevät opiskelua	32,6	-	25,6
Luvattomia poissaoloja viikoittain	6	-	4
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita	49,6	38,5	52,6

LAPUAN KOULUJEN HYVINVOINTIKYSELY (KEVÄT 2024 JA 2023): YLÄKOULUIKÄISET

Yläkouluikäiset	2024	2023
Oppitunneilla on hyvä työrauha	27	22
Luokassani on hyvä olla	63	46
Tuntee olonsa koulussa turvalliseksi	69	62
Koulussa on riittävästi kavereita	86	66
Ei pysty vaikuttamaan koulun asioihin	15	22
Tyytyväinen elämäänsä (erittäin/melko)	85	81
Yläkouluikäiset	2024	2023
Pitää koulunkäynnistä	46	52
Koulun pihalla on liian vähän harrastusmahdollisuuksia	39	35
Kiusaaminen on jatkunut, vaikka aikuiselle on kerrottu	6	3
Syö kouluruuan päivittäin	67,2	77,6
Nuuskaa säännöllisesti	5,1	2,3
Kokeillut alkoholia	20,8	16,8
Kokenut fyysistä väkivaltaa kerran tai toistuvasti	12,6	7,4

Yläkouluikäisten kokemus omasta terveydentilastaan ja elämänlaadustaan on parantunut. Kouluviihtyvyys on lisääntynyt, ja tähän vaikuttaa positiivisesti erityisesti työrauhan, luokkahengen ja turvalliseksi koettujen aikuisten lisääntyminen kouluarjessa. Runsaasti liikkuvien nuorten osuus on lisääntynyt ja vähän liikkuvien puolestaan vähentynyt. Nuoret kokevat aiempaa harvemmin seksuaalista häirintää tai henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan taholta.

Vaikka kouluviihtyvyys onkin lisääntynyt, on koulun fyysisistä oloista joka kolmas kokenut haittaa opiskelulle. Tällaisia oloja ovat esimerkiksi tilaratkaisut, opiskeluvälineet, liikkuminen koulun alueella sekä sisäilma. Negatiivisena trendinä näyttäytyy myös nuorten ylipainon lisääntyminen. Yhä useampi nuori jättää myös koululounaan väliin. Päihteiden kokeilu ja käyttö on osin yleistynyt. Jo puolet yläkouluikäisistä kokee, että päihteiden, erityisesti huumeiden hankkiminen kotipaikkakunnalla on helppoa. Merkittävä nousu nähdään myös fyysisen väkivallan kokemusten yleisyydessä, jota on kokenut joka 8. yläkouluikäisistä.

Jos sinulla on tai olisi ongelmia, huolia tai murheita, voisitko ajatella puhuvasi niistä seuraaville henkilöille?					
Yläkouluikäiset	TOP 3: Kyllä %			Ei kertoisi omalle vanhemmalle	Suurin muutos: oma opettaja
2024	Oma vanhempi: 78	Kouluth: 35,8	Poliisi: 34,9	10,1	43,7 (% ei)
2023	Oma vanhempi: 75,4	Kouluth: 38,8	Poliisi: 37	11,4	35,2 (% ei)

Luottamusta aikuisia kohtaan arvioivassa kysymyksessä yläkouluikäisten vastauksissa ei ole merkittäviä eroja edelliseen vuoteen. Hieman useampi kokee luottamusta omaa vanhempaa kohtaan. Auktoriteettihahmot, kuten poliisi, ovat yläkouluikäisten näkemyksissä luotettavia tahoja. Suurin muutos edellisvuoteen on oman opettajan tai luokanvalvojan kohdalla, jota kohtaan tunnettu luottamus on vähentynyt. Hieman alle puolet yläkouluikäisistä ei koe omaa opettajaa tai luokanvalvojaa luotettavaksi aikuiseksi.

Oppilaita, joilla heikko fyysinen toimintakyky (% ikäluokasta)	2023	2022	2021	2020
5.-luokkalaiset	34,8	35,1	46,3	36,8
8.-luokkalaiset	50,3	48,2	48	49,6

Lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta mittaavassa kansallisessa MOVE!-mittauksessa tarkastellaan osuutta ikäryhmän oppilaista, joiden tulokset osoittavat heikkoa fyysistä toimintakykyä eri osa-alueilla. Aiempien vuosien tapaan noin puolet 8.-luokkalaisista suoriutuu testeistä heikolla tuloksella. On kuitenkin tärkeää tarkastella myös tulosten kehittymistä 5. ja 8. luokan välillä. Vuonna 2020 5.-luokalla olleista oppilaista noin 37% osoitti heikkoa fyysistä toimintakykyä. Vuonna 2023 samassa ikäryhmässä, nyt 8.-luokkalaisina, tulos oli jo yli 50%.

KOULUTERVEYSKYSELY (KEVÄT 2023 JA 2021): AMMATTIOPISKELIJAT

↑				
Ammatillisen oppilaitoksen 1.-2. vuoden opiskelijat		2023	2021	Koko maa 2023
Ylipainoisia ikäluokasta		26,4	30,6	26,9
Kokenut syrjintää		15,8	18,4	23
Ei harjaa hampaita kahdesti päivässä		54,1	61,7	48,8
Kokenut fyysistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan taholta vuoden aikana		5	8,6	5,9
↓				
Ammatillisen oppilaitoksen 1.-2. vuoden opiskelijat		2023	2021	Koko maa 2023
Kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi		23,3	19,7	28,6
Kohtalainen/vaikea ahdistuneisuus		15,1	12,1	18
Vähintään 2 viikkoa kestänyt masennusoireilu		17,7	12,7	22,1
Positiivisia mielenterveyden kokemuksia edeltävän kahden viikon aikana		30,4	41,2	25
Kokee kouluinnostusta		31,5	47,2	31,8
Luvattomia poissaoloja viikoittain		9,6	-	8,9
Harrastaa taidetta/kulttuuria vähintään kerran viikossa		22,6	36,8	36
Omallalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita		57,9	45,9	63

LAPUAN KOULUJEN HYVINVOINTIKYSELY (KEVÄT 2024 JA 2023): AMMATTIOPISELIJAT

↑		
Ammattiopiskelijat	2024	2023
Liikkuu riittävästi	58,5	54,2
Tupakoi säännöllisesti	24,4	29
Ei käytä lainkaan alkoholia	33,9	29
↓		
Ammattiopiskelijat	2024	2023
Pitää koulunkäynnistä hyvin/melko paljon	73	82
Kiusattu koulussa useita kertoja viikossa	6,7	0,8
Osallistunut kiusaamiseen viikoittain tai useammin	5,5	3,8
Syö aamupalan päivittäin	48,2	57,3
Syö kouluruuan päivittäin	79,3	85,5
Nuuskaa säännöllisesti	24,4	14,9
Kokeillut tai käyttää kannabista	8,1	3,5
Kokenut henkistä väkivaltaa kerran tai toistuvasti	20,5	8,9

Ammattiopiskelijoilla elämäntavat ovat selkeästi terveellistyneet. Ylipainoisten osuus on vähentynyt, ja yhä useampi liikkuu mielestään riittävästi, panostaa terveellisiin valintoihin ja käyttää päihteitä kohtuullisesti tai ei ollenkaan. Syrjinnän ja fyysisen väkivallan kokeminen on harvinaisempaa kuin aiemmin.

Samalla ammattiopiskelijoiden kokemus omasta terveydestään, erityisesti mielenterveydestä on heikentynyt huolestuttavasti. Masennus- ja ahdistuneisuusoireilu on yleistynyt positiivisten mielenterveyden kokemusten harventuessa. Tämä näkyy myös kouluinnostuksen laskussa, koulukiusaamisen yleistymisenä sekä luvattomina poissaoloina, joita joka kymmenes opiskelija raportoi tulevan viikoittain. Vain viidennes harrastaa viikoittain taidetta tai kulttuuria, kun vertailuvuotena jopa kolmannes oli säännöllisiä kulttuuriharrastajia. Yli puolet kertoo laittomien päihteiden hankkimisen kotipaikkakunnalla olevan helppoa, ja se näkyy myös käyttökulttuurissa: erityisesti nuuskaaminen ja kannabiksen käyttö ovat yleistyneet merkittävästi.

Jos sinulla on tai olisi ongelmia, huolia tai murheita, voisitko ajatella puhuvasi niistä seuraaville henkilöille?					
Ammattiopiskelijat	TOP 3: Kyllä %			Ei kertoisi omalle vanhemmalle	Suurin muutos: koulukuraattori
2024	Oma vanhempi: 75,4	Kouluth: 50	Psyk.sh: 49,4	12,8	31,7 (% ei)
2023	Oma vanhempi: 78,6	Kouluth: 55	Koulukuraattori: 46,6	5,4	19,8 (% ei)

Luottamusta aikuisia kohtaan arvioivassa kysymyksessä eniten luottamusta keräävät aikuiset ovat vertailuvuoden

tapaan oma vanhempi sekä koulun aikuisia. Kuitenkin omaa vanhempaan kohtaan esiintyy aiempaa enemmän myös epäluottamusta; noin 13% vastaajista ei koe omaa vanhempaa luotettavaksi tai sellaiseksi henkilöksi, jolle voisi huolistaan kertoa. Myös koulukuraattoria kohtaan on epäluottamuksen tunne yleistynyt.

KOULUTERVEYSKYSELY (KEVÄT 2023 JA 2021): LUKIO-OPISKELIJAT

Lukion 1.-2. vuoden opiskelijat	2023	2021	Koko maa 2023
Kokee terveytensä kesinkertaiseksi tai huonoksi	23,7	28,8	25,2
Ei syö päivittäin koululounasta	31,9	44,2	31,4
Kokenut syrjintää	15,8	20,3	21,6
Kokee koulu-uupumusta	15,9	19,7	17,5
Vanhemman alkoholinkäytöstä ollut haittaa	1,7	8,5	5,7
Harrastaa taidetta/kulttuuria vähintään kerran viikossa	62,2	53,6	57,1
Tuntee itsensä yksinäiseksi	10,4	17,4	15,9

Lukion 1.-2. vuoden opiskelijat	2023	2021	Koko maa 2023
Ylipainoisia ikäluokasta	25,5	21,2	17,1
Positiivisia mielenterveyden kokemuksia edeltävän kahden viikon aikana	21,4	26	25,3
Kokee kouluinnostusta	30,4	35,5	27,5
Pitää opiskelusta	54,9	71	62,2
Vaikeuksia oppimistaidoissa	52,3	38,7	47,5
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita	49,6	35,1	60,2

LAPUAN KOULUJEN HYVINVOINTIKYSELY (KEVÄT 2024 JA 2023): LUKIO-OPISKELIJAT

Lukio-opiskelijat	2024	2023
Pitää koulunkäynnistä hyvin/melko paljon	75	60
Oppitunneilla on hyvä työrauha	82	70
Luokassani on hyvä olla	84	57
Tuntee olonsa tärkeäksi luokkayhteisössä	54	24
Koulussa hyvät vaikutusmahdollisuudet	55	30
Tyytyväinen elämäänsä (erittäin/melko)	87	78
Nukkuu riittävästi	50,8	35,8
Käyttää säännöllisesti alkoholia	12,5	23,1

Lukio-opiskelijat	2024	2023
Kokenut seksuaalista ahdistelua kerran tai toistuvasti	22,9	6,2

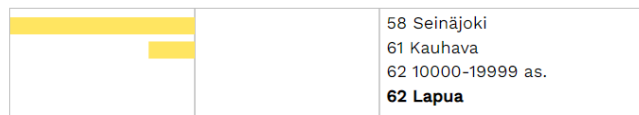
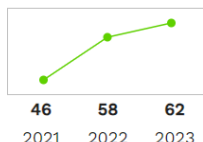
Lukio-opiskelijoiden tuloksista nähdään, että ikäryhmän kokemus omasta terveydestä ja kouluviihtyvyydestä on pääosin parantunut. Terveyskokemukseen vaikuttaa todennäköisesti terveellisempien elämäntapojen ja valintojen yleistyminen: esimerkiksi riittävä uni on yleistynyt ja päihteiden säännöllinen käyttö vähentynyt. Lukioikäiset viihtyvät koulussa ja luokkayhteisöissä. Osallisuuden kokemus on opiskeluympäristössä merkittävästi kasvanut. Samalla yksinäisyyden kokemus on vähentynyt huomattavasti. Säännöllisiä taide- ja kulttuuriharrastajia ikäryhmästä on jopa 2/3.

Vaikka koulu-uupumuksen kokeminen on harvinaisempaa ja jopa alle maan keskiarvon, on kouluinnostuksen kokeminen kuitenkin vähäistä. Vain puolet opiskelijoista pitää opiskelusta. Yli puolet lukio-opiskelijoista kokee vaikeuksia oppimistaidoissaan. Ylipainoisten osuus ikäryhmästä on lisääntynyt. Positiivisia mielenterveyden kokemuksia lähiaikoina on kokenut vain noin viidennes lukioikäisistä. Seksuaalisen ahdistelun kokeminen on kasvanut huolestuttavasti; kerran tai toistuvasti ahdistelua on kokenut jo lähes joka neljäs. Muiden ikäryhmien tavoin myös lukio-opiskelijat kertovat laittomien päihteiden hankinnan kotipaikkakunnalla muuttuneen aiempaa helpommaksi.

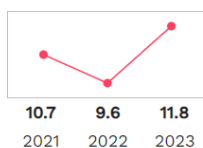
Jos sinulla on tai olisi ongelmia, huolia tai murheita, voisitko ajatella puhuvasi niistä seuraaville henkilöille?					
Lukio-opiskelijat	TOP 3: Kyllä %			Ei kertoisi omalle vanhemmalle	Suurin muutos: harrastuksen ohjaaja / valmentaja
2024	Oma vanhempi: 81,6	Koulupsykologi: 53,5	Psyk.sh: 51,9	4,9	47,6 (% kyllä)
2023	Oma vanhempi: 68,7	Koulupsykologi: 53,7	Koulukuraattori: 46,3 Kouluth: 46,4	10,4	31,3 (% kyllä)

Lukio-opiskelijoiden luottamusta arvioivassa kysymyksessä nähdään merkittävä nousu omaa vanhempaa kohtaan koetussa luottamuksessa. Koettu luottamus on yleistynyt yhä harvemman kokiessa epäluottamusta. Koulun aikuisia kohtaan luottamus on myös melko yleistä. Palvelujen saatavuus vaikuttaa luonnollisesti myös luottamuskokemuksen syntyyn. Suurin muutos aiempaan vuoteen nähdään vapaa-ajan harrastuksen ohjaajaa tai valmentajaa kohtaan koetussa luottamuksessa. Jopa puolet kokee tällaisen aikuisen luotettavaksi.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten skaalattu HYTE-indikaattori ei kerro suoraan nuorten määrästä, vaan määrän muutoksesta suhteutettuna muiden kaupunkien vastaavaan tulokseen. Tulos osoittaa työn nuorten säilyttämiseksi koulutuksen piirissä olevan aktiivista Lapualla. Sen sijaan nuorisotyöttömien määrä on noussut edellisvuosista, ja ylittää vertailukuntien sekä koko maan keskiarvon.

Lapuan kaupungissa nuorisotoimen palveluita ovat nuorisotyön lisäksi aluehallintoviraston tukema etsivä nuorisotyö (alle 29-vuotiaat nuoret), työ- ja elinkeinoministeriön tukema Ohjaamo (tällä hetkellä alle 30-vuotiaat nuoret) sekä vuonna 2023 toimintansa aloittanut koulunuorisotyö. Nuorisotoimen palveluista kerrotaan lisää toimialojen arviointien yhteydessä.

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

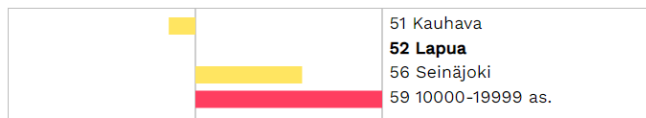
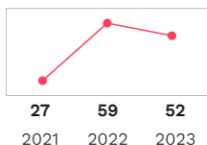
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Työttömien aktiivointiaste, %

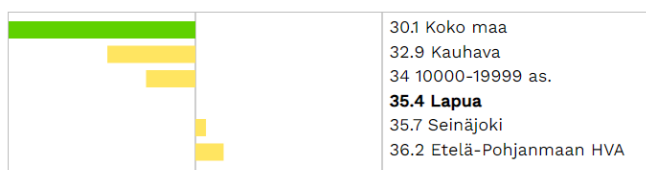
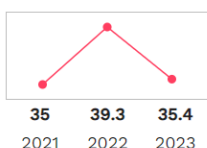
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

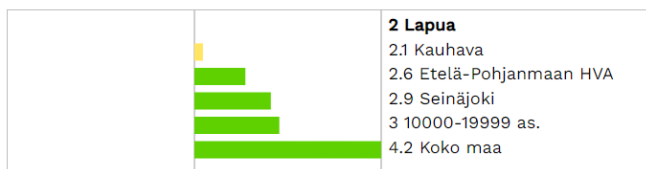
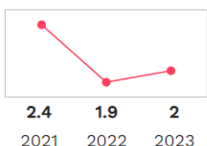
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Työttömien aktiivointiaste, %

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Työikäisen väestön indikaattoritulosten trendi vuonna 2023 oli negatiivinen. Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneiden työikäisten skaalattu HYTE-indikaattori ei kerro suoraan henkilöiden määrästä, vaan määrän muutoksesta suhteutettuna muiden kuntien vastaavaan tulokseen. Tuloksen lasku osoittaa, että määrän muutos on ollut heikompi kuin muissa kunnissa. Työttömien aktiivointiaste osoittaa aktiivisten työvoimapolitiittisten palvelujen (esim. palkkatuilla työllistetyt, koulutuskokeilut, kuntouttava työtoiminta ym) piirissä olevien työttömien työnhakijoiden osuutta kaikista työttömistä ja muista palvelujen piirissä olevista. Korkea aktiivointiaste kertoo paitsi palvelujen saatavuudesta, myös tehokkaasta ohjautumisesta palvelujen piiriin. Lapualla aktiivointiaste palasi vuonna 2023 vuoden 2021 tasolle edellisen vuoden tehostumisen jälkeen. Vuoden 2023 osalta on kuitenkin muistettava, että sote-muutos (sosiaali- ja terveyspalvelujen keskittyminen hyvinvointialueiden hallintaan kaupunkien sijaan) vaikutti merkittävästi tiettyjen palvelujen tarjontaan, rakenteisiin ja palveluohjaukseen.

Rakennetyöttömyyden eli vaikeasti työllistyvien osuus on myös Lapualla hieman noussut. Määrä jää kuitenkin aluevertailun pienimmäksi, ja merkittävästi alle maan keskiarvon.

Työttömät työnhakijat							
	12/2023	12/2022	Lomautetut	Työttömyys % 12/2023	Työttömyys % 12/2022	Avoimet työpaikat 12/2023	Avoimet työpaikat 12/2022
Lapua	524	413	119	8,4	6,6	49	63
Kauhava	536	447	136	8,3	6,8	122	162
Seinäjoki	2751	2425	418	8,7	7,7	1219	2068
Etelä-Pohjanmaa	7336	6454	1729	8,6	7,5	1855	3103

Työttömät työnhakijat	Miehet	Naiset	< 25- vuotiaat	> 50- vuotiaat	Pitkäaikais- työttömät	Vammaiset, pitkäaikaissairaat
Lapua 12/2023	344	180	91	184	65	57

Lähde: ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaa, Työllisyyskatsaus, Joulukuu 2023 ja Joulukuu 2022

Työttömyysluvuissa esiintyi negatiivisia suuntauksia koko vuoden 2023 ajan. Joulukuussa 2023 työttömien määrä oli selkeästi noussut edellisvuoteen verrattuna. Trendi on kuitenkin valtakunnallinen, ja koko Etelä-Pohjanmaan työttömyysprosentti oli manner-Suomen toiseksi alhaisin. Työttömyysprosentin vaihteluväli joulukuussa 2023 koko Etelä-Pohjanmaan luvuissa oli 5,8 % (Isojoki) - 13,8% (Ähtäri). Lomautusten ja työttömyyden lisääntyessä myös avoimia työpaikkoja on tarjolla aiempaa vähemmän; koko Etelä-Pohjanmaan alueella työpaikkoja oli joulukuussa 2023 avoinna vain noin puolet edellisvuoteen verrattuna.

Lapualla pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on noin 12%. Noin 35% työttömistä työnhakijoista on yli 50-vuotiaita. Luvuissa ei ole suurta muutosta vuoden 2022 joulukuun vastaaviin lukuihin. Työttömyysprosentti Lapualla on aiemman vuoden tapaan Etelä-Pohjanmaan keskiarvoa matalampi.

IKÄIHMISET

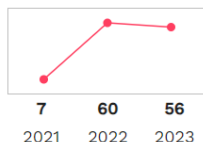
Hyvinvointi

Palvelut

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

	49 10000-19999 as.
	53 Seinäjoki
	56 Lapua
	56 Kauhava

Ikäihmisten kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen HYTE-indikaattori ei kerro suoraan tapaturmien määrästä, vaan määrän muutoksesta suhteutettuna muiden kuntien vastaavaan tulokseen. Vuonna 2022 indikaattorituloksessa tapahtui huima nousu, joka osoitti tuloksen muuttuneen merkittävästi positiivisemmaksi muihin kuntiin verrattuna. Vuonna 2023 tulos on hieman laskenut; tämä voi kertoa tapaturmien määrän lievästä noususta tai muiden kuntien tapaturmalukujen laskusta. Tulos on kuitenkin yhä myös vuonna 2023 reilusti yli samankokoisten kaupunkien keskiarvon.

Lapuailla ollaankin erityisesti panostettu ikäihmisten liikunta-aktiivisuuden tukemiseen, millä on merkittävä vaikutus esimerkiksi kaatumisten ja siitä seuraavien tapaturmien ehkäisyssä. Liikuntapalvelujen palvelutarjonnassa painopiste on siirtynyt erityisesti elintapaohjaukseen, jonka avulla palvelun piiriin tavoitellaan ensisijaisesti vähän tai ei lainkaan liikkuvia. Ohjaustoiminnassa puolestaan korostuu erityisesti panostus ikäihmisten ohjattuun liikuntatoimintaan.

Vuonna 2023 käynnissä oli perustoiminnan lisäksi **Ikiliikkuja-hanke** (yli 65-vuotiaille), joka perustuu kansallisen Ikiliikkuja-ohjelmaan. Hankkeen tavoitteet ovat:

- 1) Ikiliikkuja hyvien käytäntöjen juurruttaminen osaksi poikkisektorista yhteistyöstä
- 2) Ikiliikkuja kuntalaiskokemusten kerääminen ja Ikiliikkuja vuosikellon laatiminen
- 3) Ikiliikkuja elintapaohjauksen kehittäminen.

Vuonna 2023 toiminnan päälinjoja olivat:

- Kehittää poikkisektoraalista yhteistyötä paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden kanssa yhdessä ikäihmisille suunnattujen toimintojen järjestämiseen.
- Ikäihmisten elintapaohjaus
- Vertaisohjaajien ohjauksen tukeminen: koulutukset, liikuntavälineiden hankinta
- Uusien vertaisohjaajien rekrytointi ja uusien liikuntaryhmien perustaminen.
- Ikäihmisten tapahtumat: Hyvinvointipäivä, Vireyttä liikkumalla tapahtuma, kulttuurikävely, kortteliulkoilu, ulkoilupäivät, vesiliikuntapäivä, keilailupäivät, ikääntyneiden liikuntaraati.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

Palvelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa - TEA, pistemäärä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Asukkaiden hyvinvointi on Lapuan kaupungin kaiken toiminnan ydin. Hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa tapahtuu kaikilla toimialoilla, ja siitä kerrotaan tarkemmin toimialojen arviointien yhteydessä.

Tärkeä panostus asukkaiden hyvinvointiin vuonna 2023 oli **Kaikukortti**, joka otettiin käyttöön syyskuussa. Kaikukortin tarkoituksena on mahdollistaa kulttuurin ja liikunnan harrastaminen taloudellisesti haastavassa tilanteessa oleville. Toiminta toteutetaan Lapualla kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyönä, ja pilottikokeilu jatkuu vuoden 2024 loppuun asti. Kaikukortin saamisen edellytyksenä on asiakkuus Lapuan kaupungin etsivään nuorisotyöhön tai Ohjaamoon, tuomiokirkkoseurakunnan diakoniatyöhön tai hyvinvointialueen aikuissosiaalityöhön. Edellä mainitut tahot jakavat Kaikukortteja asiakkailleen, joille harrastaminen on vaikeaa taloudellisen tilanteen vuoksi. Lapuan kaupunki tarjoaa Kaikukortti-asiakkaille veloituksetta mm. sarjalippuja uimahalliin, kansalaisopiston kursseja, musiikkiopiston lukukausimaksuja, kirjastopalveluja sekä pääsylippuja kulttuuritapahtumiin.

Vuonna 2023 (syyskuusta lähtien) Kaikukortteja jaettiin Lapualla yhteensä 52 kappaletta. Viime vuoden aikana Lapuan kaupungin palveluissa korttia käytettiin 15 kertaa: 12 kertaa Virkistysuimala Sateenkaaren sarjalippupakettiin, 2 kertaa Lapuan kansalaisopiston kurssipaikan lunastamiseen sekä 1 kerran Lapuan kaupunginkirjaston kopio-/tulostusmaksujen korvaamiseen.

Elintapaohjausta tarjottiin Lapuan kaupungissa maksuttomasti. Hyvinvointiohjaaja työskentelee Ohjaamossa, millä pyritään tavoittamaan myös nuoret palvelun piiriin. Ikiliikkuja-hankkeen myötä myös ikäihmisille tarjottiin elintapaohjausta erityisliikunnanohjaajan palveluna. Vuonna 2023 elintapaohjauksen piirissä oli noin 50 nuorta/työikäistä asiakasta sekä 7 ikäihmistä. Lisäksi omaishoitajien/omaishoidettavien viikottain kokoontuvassa liikuntaryhmässä (12 henkilöä) käytiin elintapaohjausasoita läpi.

2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Lapuan kaupungin strategia "Onnen resepti" päivitettiin elokuussa 2022. Strategiaan ennen päivitystä lukeutuivat seuraavat tavoitteet: hyvinvointi, väestönkasvu, työpaikkaomavaraisuus ja talouden tasapaino. Strategian yhteydessä on määritelty konkreettisia toimenpiteitä, jotka tukevat vision ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Näiden pohjalta on laadittu myös laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021-2025 ja sen painopisteet ja näihin liittyvät tavoitteet. Painopisteet pohjautuvat strategian lisäksi hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmiin ja -suunnitelmiin sekä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointisuunnitelmaan. Nämä painopisteet ovat yhteisiä jokaiselle ikäryhmälle.

HYVINVOINTISUUNNITELMAAN 2021-2025 KIRJATUT PAINOPISTEET OVAT:

- Työ- ja toimintakyky
- Hyvinvoiva arki
- Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi
- Palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus
- Sähköiset palvelut
- Osallisuus

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja niiden alaisuuteen laadittujen tavoitteiden vuosittainen arviointi on jokaisen toimialan lakisääteinen tehtävä. **Toimialoilta kerättävä arviointi tuo näkyväksi kaiken sen työn, mitä kaupungissa asukkaiden hyvinvoinnin eteen tehdään.** Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden lisäksi arvioinnin kohteena on talousarvioon asetettuja hyvinvointiin liittyviä tavoitteita. Tällä tavoin kaupunki pystyy varmistamaan, että sen talouspolitiikka tukee asukkaiden hyvinvointia. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet toimivat tällöin myös kunnan talouden ja elinvoiman arvioinnin painopisteinä.

Kunnan toimialojen edustajat laativat arvioinnin käyttäen hyväksi vuoden 2023 talousarviotavoitteita. Arviointiin pyydettiin kirjaamaan

- talousarvion 2023 hyvinvointiin liittyvät tavoitteet, joita toteutettu arviointijakson aikana
- yksikkökohtaiset hyvinvointiin liittyvät hankkeet, ohjelmat ja muut erillissuunnitelmat
- muut hyvinvointiin painottuvat tavoitteet, kuten hankkeet, kampanjat, kokeilut ym.

Tavoitteita arviointiin tehtyjen toimenpiteiden ja muiden muutosten, resurssien, mittareiden sekä havaittujen kehittämistarpeiden osalta.

TYÖ- JA TOIMINTAKYKY

HYVINVOINTILAUTAKUNTA		
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Hyvinvointipalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän -Sairauspoissaolot vähenevät -Työkykyisten määrä kasvaa	-Kaupungilla on palkattu hankkeen jälkeen elintapaohjaaja (50%) ja tulokset ovat olleet myönteisiä. Kaupunki ja HVA allekirjoittivat sopimuksen elintapaohjauksesta. -Kaikukortti otettiin käyttöön syksyllä 2023 -Mittaristoja on hyödynnetty monipuolisesti, esim. hyvinvointiraportin laadinnassa --> TOTEUTUNUT
Nuorisopalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Sairauspoissaolot vähenevät -Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, 1/2 vuosittain. Asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. Henkilöstötyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. --> TOTEUTUNUT
Liikuntapalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Sairauspoissaolot vähenevät -Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, 1/2 vuosittain. Asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. Henkilöstötyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. --> TOTEUTUNUT

Kirjastopalvelut	Ergonomian parantaminen	Henkilöstön työpisteissä ja asiakaspalvelussa parannetaan ergonomiaa.
	Työterveyden palvelut	Työterveyspalvelut: saatavuus ja käyttö sekä tiedotus.
	Työtehtävien / työnkuvien tarkastelu	Vuosittain kehityskeskusteluissa työtehtävät ja työnkuvat.
	Työpaikkakokoukset ja oman yksikön Tyhy-toiminta	Kalenteroitu. Vuosittainen arviointi.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Vahvuutena välittäminen	Työtehtävien tarjoaminen TE-toimiston asiakkaille, työkokeilijoille ja harjoittelijoille --> Vuonna 2023 neljä tukityöllistettyä, 2 harjoittelijaa. Henkilökunnan työhyvinvointiin panostettu --> turvallisuus asioiden läpikäyntiä ja fyysiseen työturvallisuuden parantaminen Säännölliset yhteiset työtiin suunnittelukokoukset ja henkilökohtaiset kehityskeskustelut
Kansalaisopisto ja taidekoulu	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu	Hankittu osaan työtiloista sähköpöytiä käytettävissä olevan investointirahoituksen puitteissa. Hankintoja jatketaan vuoden 2024 investointirahoituksella. --> TOTEUTUNUT OSITTAIN
	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän -Sairauspoissaolot vähenevät -Työkykyisten määrä kasvaa	Opiston liikunta- ja tanssikurssit ovat ennaltaehkäisevää toimintaa vahvistaen työ- ja toimintakykyä (lihasvoima, koordinaatio, kehonhallinta, tasapainon parantuminen, mielen hyvinvointi).
	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu Tepko-hankkeen tavoite	Toteutettu erityisesti tpo-opettajille koulutusta omaan opetusalaan liittyen. Tuloksena parantunut osaaminen ja sitä kautta lisääntynyt työhyvinvointi. Arvioinnissa käytetty koulutuksiin osallistuneiden palautekyselyä --> TOTEUTUNUT
	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu Erasmus+ hankkeen tavoite	Erasmus+ -hankkeessa toteutunut ensimmäinen opettajaliikkuvuus, jonka myötä työssä jaksaminen kehittyminen myönteiseen suuntaan. Kehittämismyönteisyys koskien taidekoulun pedagogista kehittämistyötä, arvioinnissa käytetty liikkuvuustoiminnon yhteydessä toteutettavaa palautekyselyä. --> TOTEUTUNUT
SIVISTYSLAUTAKUNTA		
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Opetustoimi	Työhyvinvointiin panostaminen	Työhyvinvointiin liittyvien toimintamallien selkeyttäminen ja käyttöönotto

Varhaiskasvatuspalvelut	Varhaiskasvatuksen palveluverkon kehittäminen	Palveluverkon kehittämällä myötävaikutetaan henkilöstön välisen yhteistyön parantamiseen sekä palvelujen taloudelliseen tehokkuuteen. Pienten yksiköiden haavoittuvuus ja hajanainen sijainti aiheuttavat haastetta henkilöstön tehokkaalle käytölle sekä työvuorosuunnittelulle ja mm. uuden päiväkodin käyttöönoton myötä saadaan mahdollisuus keskittää toimintaa uudenaikaisiin, varhaiskasvatuksen tarvetta palveleviin ja suoraan lasten käyttöön suunniteltuihin terveellisiin ja turvallisiin tiloihin, joissa voidaan toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa ajanmukaisissa tiloissa ja monipuolisessa ympäristössä. Kehittyvä palveluverkko vastaa paremmin varhaiskasvatuksen nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja mahdollistaa mm. henkilöstön osalta sujuvamman resurssin käytön ja jakautumisen suhteessa läsnä oleviin lapsiin. Isommat varhaiskasvatusyksiköt palvelevat varhaiskasvatuksessa oikea-aikaisesti ja sujuvasti ja mahdollistavat ryhmien joustavan toiminnan yhteisöllisestä näkökulmasta.
	Pedagogiikan vahvistaminen ja sisällöllinen kehittäminen	Varhaiskasvatuksessa painotettiin tiimityöskentelyn menetelmien vahvistamista ja johdonmukaista kehittämistä entistä vahvemmin. Tiimityöskentely on yksi varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja sitä haluttiin kehittää entistä paremmaksi koko yhteisön hyvinvoinnin ja osallistamisen näkökulmasta.
	Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja laadun kehittämisenhanke	Varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2023 aikana valtion erityisavustushanke, jonka myötä yksiköihin palkattiin 5 resurssilastenhoitajaa. Resurssihoitajat toimivat yksiköissään pedagogisena tukena, mm. 52- lasten kielen vahvistamisen tukena, yksilöllisen tuen toteutumisen varmistamisessa sekä tarvittaessa sijaisena henkilöstön poissaolojen aikana.

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Henkilöstöpalvelut	Henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen	Liikunta- ja kulttuurietu laajennettu vuoden 2023 alusta hyvinvointiin (hierontapalvelut)
	Esihenkilöiden koulutuksen lisääminen ja sitä kautta positiiviset vaikutukset henkilöstön hyvinvointiin	Työelämätaitojen osaamismerkkit -koulutushanke, sen loppuunsaattaminen vuonna 2023 ja osaamismerkkien käyttöönotto henkilöstön koulutuksessa
	Työhyvinvointiin suunnattavien panostusten oikea kohdentuminen	Työhyvinvointiohjelma on päivitetty henkilöstökyselyn pohjalta

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Rakennus- ja kiinteistöpalvelut	Terveet ja monipuoliset kasvu- ja oppimisympäristöt	Toteutettu investointiohjelman mukaisesti peruskorjauksia. Liuhtarin kouluun tehtiin avoimen oppimisympäristön muutos lasirakenteisilla väliseinillä. Yläkouluun tehtiin kunnossapito remontteja. Ruhan kouluun saneerattiin keittiö. Kissankellon päiväkodin keittiötä saneerattiin. Ritavuoren päiväkotit valmistui.
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Vahvuutena välittäminen, henkilöstön hyvinvointi	Työntekijöille on tarjottu mahdollisuus osallistua yhteisiin henkilöstökoulutuksiin, työpaikkakäynnit toteutetaan säännöllisesti, yhteistyön ja tiedonkulun parantamiseen on panostettu (kaikille sähköposti, viikottaiset infotilaisuudet)

HYVINVOIVA ARKI

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Liikuntapalvelut	Elinikäinen kunto- ja terveysliikunnan harrastaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten kesäuimakouluihin osallistuneita: 519 - Avoimia liikuntaryhmiä/-vuoroja lapsiperheille: viikoittain 2 (Patruuna-Areena ja Alanurmo), lisäksi avoimia liikuntavuoroja esimerkiksi loma-aikoina - Vesiliikuntaryhmiä: 7, Kävijöitä: 5240 - Työkäisten liikuntaryhmiä: 4, Kävijöitä: 1916 - Soveltavan liikunnan ryhmiä: 1 lapsille (+soveltava uimakoulu) ja 4 aikuisille, Kävijöitä: 977 - Ikääntyneiden liikuntaryhmiä: 10 liikuntaryhmää, Kävijöitä: 6652
	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvien käytäntöjen juurruttaminen osaksi poikkisektorista yhteistyöstä - Kuntalaiskokemusten kerääminen ja lkiliikkuja vuosikellon laatiminen - Elintapaohjauksen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Liikuntaryhmä-/elintapaohjaustapaamiset: 41 - Vertaisohjattujen liikuntatilaisuuudet: 24 (asiakasmäärä 776) - Ikääntyneiden liikuntaraati: 2 - Tapahtumat, tilaisuudet: Kävijöitä 638 - Luennot, koulutukset tms. yhteistyö: 6
	Elintapaohjausta toteutetaan matalan kynnyksen palveluna, toiminta vakiintuu	- Vuonna 2023 asiakasmäärä noin 50 hlö
Kirjastopalvelut	Kannustetaan osallistumaan kaupungin järjestämään liikuntailtapäivään	Järjestetään tarvittaessa työvuoroja siten, että halukkaat pääsevät.
	Kehityskeskustelut	Kehityskeskusteluissa voidaan käydä näitä asioita myös läpi.
	Kirjanäyttelyt teemoista	Asiakkaille suunnattuja kirjanäyttelyitä näistä teemoista.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Vanhan Paukun toimijoiden välinen yhteistyö	Uusi kulttuuritapahtuma, jossa yhdistettiin liikuntaa ja kulttuuria 6.9.2023
	Kokeileva innovointi	Lapuan taidemuseon kevätkauden näyttely Tuuletus!, jonka teoksissa yhdistyi taide ja urheilu. Museon oppilas- ja ryhmävierailussa keskusteltiin liikunnan merkityksestä ihmiselle.
	Kokeileva innovointi	Lapuan taidemuseon syyskauden näyttely Yhteinen ruokamme, jonka teoksissa pohdittiin ruuan ja ruuantuotannon merkitystä. Museon oppilas- ja ryhmävierailussa keskusteltiin ruuan merkityksestä ihmiselle.
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Uusien kohderyhmien tavoittaminen Hyvä opisto -hankkeen myötä	Opiskelijaraatitoiminnan aloitustoimenpiteet, toiminta alkaa keväällä 2024 Uusia kohderyhmiä tavoitettu uusien yhteistyöavausten myötä (yrittäjät, yhdistykset) opisto ollut mukana järjestämässä kulttuurihyvinvointisuunnitelmatyöhön liittyviä keskustelutilaisuuksia, joiden myötä löytynyt uusia kohderyhmiä

	<ul style="list-style-type: none"> - Liikkuminen lisääntyy - Terveelliset ravitsemustottumukset lisääntyvät - Uni ja palautuminen paranee 	<p>Fyysistä hyvinvointia ja terveyttä ja edistäviä liikunta- ja tanssikursseja suunniteltu ja toteutettu siten, että eri ikäisille harrastajille löytyy tarjontaa. Liikunta- ja tanssikurssien tuntimäärä ollut n. 21% koko opetustarjonnasta.</p> <p>Terveitä elämäntapoja edistäviä yleisöluentoja järjestetty yhteistyössä Jyväskylän avoimen yliopiston kanssa, toteutuneita luentoja esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kohti parempia unia, uni hyvinvoinnin perustana - Hyvä ravitsemus iäkkään hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukipilari - Verenpaino koholla -haaste yksilölle ja yhteiskunnalle - Muistisairaana hyvä ja laadukas elämä - Koko maailma ikääntyy ja me sen mukana - Muuttunut ja entistä aktiivisempi vanhuus
Musiikkiopisto	Yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa	Yhteistyötä on toteutunut palvelukotikonserttien muodossa.
	Vahvuutena välittäminen	Henkilöstölle on järjestetty avoimia työhyvinvointiin liittyviä keskusteluja sekä pohdintoja ja sen pohjalta yhteistä toimintaa on kehitetty.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Opetustoimi	Ajantasaisen hyvinvointiin liittyvän seurantatiedon kokoaminen	Hyvinvointikyselyssä mitataan lasten ja nuorten keskeisimpiä terveystottumuksia.
	Hyvinvointitiedon hyödyntäminen	Hyödynnetään koulukohtaisessa hyvinvointisuunnittelussa hyvinvointikyselyn tuloksia.
	Pedagoginen kehittäminen	Yhteisopettajuus ja monipuoliset oppimisympäristöt
Varhaiskasvatuspalvelut	Pienten lasten liikkumisen edistäminen	Osa varhaiskasvatuksen yksiköistä (Ritavuori, Liuhari) olivat mukana Jyväskylän yliopiston Piilo 2023 -tutkimuksessa. Piilo 2023 - Pienten lasten liikunnan ilon, fyysisen aktiivisuuden ja motoristen taitojen seuranta -hankkeen tavoitteena oli toteuttaa aiempaan kehittämistyöhön pohjautuva väestötasoinen, maantieteellisesti ja asukastiheyden perusteella edustava tiedonkeruu 4–6-vuotiaiden lasten liikkumiseen liittyvistä tekijöistä.

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Laadukkaat asiakaslähtöisesti tuotetut ruoka- ja puhtauspalvelut, ruokaturvalliset tuotantotilat ja ruokaturvallinen tuotanto, ravitsemuslaatu	Henkilöstön osallistuminen koulutuksiin Tuotantotilojen saneeraus (Ruha) Reseptiikan käyttö, omavalvontasuunnitelman mukainen toiminta, oivatarkastukset
Kunnallistekniset palvelut	Puhtaan veden jakelu: Veden verkosto pidetään jatkuvasti toimintakunnossa	Ritavuoren vesitornin mittavat korjaukset aloitettu lokakuussa 2023, projekti jatkuu yhä.
	Jäteveden poisjohtaminen. Jäteveden verkosto pidetään toiminnassa ilman tukoksia	Simpsonin mökkikylän paineviemärin korjaaminen käynnissä, jäätymisongelma johtui kovista pakkasjaksoista.
	Liikenneturvallisuus. Väyläverkostojen yhtenäistäminen	Rakennettu uutta katua ja jkpp:tä.

Hiilijalanjäljen huomioiminen rakentamisessa. Rakentamisessa uusiokäytetään olemassa olevia materiaaleja	Purettavien rakennuksien betonimurskeen hyödyntäminen
Viheraluepalvelut: Ylläpito kunnossapitoluokituksen mukaisella tasolla ja alueiden peruskunnostuksilla	Viheralueiden hoito lautakunnan hyväksymän kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Vanhoja leikkipuistoja peruskorjattu 2kpl.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	Ympäristönsuojelun kehittäminen ja yhteistyö	Kestävän kehityksen ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamisen seuranta

ELÄMÄNLAATU JA MIELEN HYVINVOINTI

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Kirjastopalvelut	Kaikukortti	Tiedottaminen ja tilastointi kuinka paljon sitä käytetään vuosittain.
	Eri-ikäisiin kohdistuva lukutaitotyö ja muut tapahtumat	Edistetään eri-ikäisten lukutaitoa monin keinoin. Kirjavinkkaukset, kirjailijavieraat, lukupiirit, hankkeet, kirjaesittelyt, lukutuokiot, lukukoirat, kaverikoirat ja erilaiset kampanjat tai teemat, tapahtumat, tiedonhaut, digiohjaus sekä nostot somessa tai kirjaston näyttelypöydillä. Kirjaston tapahtumat maksuttomia, joten osallistumiskynnys on matala. Koko henkilöstö. Vahvuutena välittäminen.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Osallisuus vahvistuu ja museosalkun käyttöönotto	Ikäihmisille suunnatut muistelutapaamiset ja muistitiedon keräys museotoimintaan. Tapaamisia on ollut 6 kpl, osallistujia 28
	Vahva ja laadukas perustoiminta	Kulttuuripalveluiden tuottamat tapahtumat ja avustukset mahdollistavat osallistumisen matalankynnyksen yhteisöllisiin tapahtumiin. Lukuisat tapahtumat ovat olleet maksuttomia. Kaikkien Lapuan kulttuuritoimijoiden tuottamien tapahtumien yhteislukumäärä yli 200 kpl vuoden 2023 aikana.
	Nuorten aikuisten tavoittaminen	Hankkeen Kulttuuria kaikille tavoitettiin lapualaisia nuoria aikuisia. Hankkeen aikana kerättiin tietoa miten tavoittaa asiakasryhmä ja mitkä palvelut tai tapahtumat kiinnostavat heitä

Kansalaisopisto ja taidekoulu	<ul style="list-style-type: none"> - Elämänlaatu paranee - Mielen hyvinvointi lisääntyy - Mielenterveyteen saa apua matalalla kynnyksellä - Yksinäisyys vähenee - Ammattilaisten mielenterveysosaaminen vahvistuu 	<p>Kalenterivuoden 2023 kurssitarjonta on ollut monipuolinen ja laajan ainevalikoiman kattava. Opiston perustoiminta vahvistaa tutkitusti yksilön ja koko yhteisön hyvinvointia, osallisuuden kokemusta ja ehkäisee yksinäisyyttä. Kaikkiaan kursseja 336 kpl.</p> <p>Opisto on järjestänyt yhteistyössä Jyväskylän avoimen yliopiston kanssa luentoja, jotka linkittyvät vahvasti kyseisiin tavoitteisiin. Mielenterveyden haasteet linkittyvät vahvasti ikääntymisen tuomiin muutoksiin, etenkin muistisairauksien yhteydessä esiintyy erilaisia mielenterveyden haasteita. Luennot soveltuvat myös sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille.</p> <p>Teemoihin vahvasti kytkeytyviä luentoja ovat olleet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sosiaaliset suhteet ja yksinäisyys - muistikummituokio - syrjäytymisen ja väkivaltaisuuden biologiset ja psykososiaaliset taustatekijät - muistisairaana hyvä ja laadukas elämä - koko maailma ikääntyy ja me sen mukana - muuttunut ja entistä aktiivisempi vanhuus
--------------------------------------	--	---

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Opetustoimi	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa palveluiden kehittämiseksi. Yhteisten toimimallien luominen opiskeluhooltoon.
	Kokonaisvaltaisten palveluiden rakentaminen.	Yhteistyö Perhekeskuksen johtoryhmän sekä Ohjaamon ja opiskeluhoollon ohjausryhmien kanssa.
Varhaiskasvatuspalvelut	HYTE- yhteistyö	Lapsen tuen toteutuminen mahdollistetaan inklusiivisesti kaikissa varhaiskasvatuksen yksiköissä, ja yhtenä keinona tähän painotetaan sitä, että tuki viedään lapsen luo vahvasti osana lapsen arkea. Hyväksi havaittujen yhteistyökäytänteiden ylläpitäminen hyvinvointialueella toimivien tahojen kanssa oli keskeinen tavoite toimintakaudelle. Yhteistyökäytänteiden jatkamista hankaloitti hyvinvointialueelle siirtyminen ja siitä aiheutuvat henkilöstövaihdokset. Käytänteitä rakennettiin osin uudelleen vuoden 2023 aikana.
	Osallisuus / yhteisöllisyys	Varhaiskasvatuksessa pyrittiin kaikessa toiminnassa vahvuusperusteiseen toimintatapaan ja työotteeseen, positiivisen pedagogiikan vahvistamisen keinoin. Lasten kanssa harjoitellaan käytännössä päivittäin tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja kaveritaitoja. Yhteisöllisen toimintatavan lisääminen yksiköiden ja ryhmien välillä oli yksi tavoitteista, joka osaltaan vaikuttaa arjen sujumuuteen ja turvallisen varhaiskasvatuksen järjestämiseen myös resurssin oikea-aikaisen kohdentamisen näkökulmasta. Käytännössä työntekijät ovat siellä missä heitä eniten tarvitaan.

PALVELUIDEN SAATAVUUS JA YHDENVERTAISUUS

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
------------	---------	---------------------------

Liikuntapalvelut	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	TeaViisari-prosessien käyttöönotto. Varautuminen mahdollisten HYTE-valtionavustuksien käyttöönottoon. TeaViisarin mittarit.
	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Elintapaohjauksen prosesseista saadaan yksilötasolla tarkkaa terveystietoa, mutta eettisistä syistä niiden julkisuus on rajattua. Asiakastytyvyisyys. Tavoitetaso hyvä. ---> TOTEUTUNUT
Kirjastopalvelut	Omatoimikirjaston käyttöä koskeva kysely	Omatoimikirjaston käyttöä koskevan kyselyn laatiminen ja toteuttaminen. Käyttökokemusten saamiseksi ja vastaaminen mahdollisiin kehittämistarpeisiin.
	Yhteiset käytännöt arjen palvelutilanteissa	Yhteiset keskustelut työpaikan palavereissa toimintatavoista sekä Eepos-kirjastojen yhteiset menettelytavat.
	Asiakaspalautteiden käsittely nopeasti tai kattavasti, yleensä asiakkaiden toiveiden huomiointi	Arvioidaan ja keskustellaan yhdessä henkilöstön kanssa tai myös yhteisesti Eepos-kirjastojen kesken.
	Lukutaitotyö ja tapahtumat kaikenikäisten parissa	Erilaisin keinoin henkilöstö yhdessä. Monen kanavan kautta markkinointi. Yhteiset ja/tai omat hankkeet.
	Hankkeet	Yhteiset tai omat hankkeet. AVIn hankehaku.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Maksuttomat palvelut	Taidemuseoon, Patruunagalleriaan ja kulttuurihistorialliset museoihin on ilmainen sisäänpääsy
	Hyte-yhteistyö	Kolmeen ikäihmisten palvelukotiin tuotetaan kiertäviä taidenäyttelyitä (17 kpl)
	Kaikukortin käyttöönotto	Kaikukortti on otettu käyttöön. Käyttökokemuksia kerätään
	Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen	Jokaiselle ikäluokalle varhaiskasvatuksesta peruskoulun yläluokille on tarjottu kulttuuritoimintaa
	HYTE-yhteistyö	Hyvinvointialueen kanssa on laadittu yhdyspintasopimus kulttuurihyvinvointitoiminnasta
	Osallistaminen	Lapuan Patruunatehtaan museon näyttelyn uudistamiseen on osallistettu paikallisia asukkaita ja tehtaan entisiä työntekijöitä
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Saavutettavuuden kehittäminen = Hyvä opisto -hankkeen tavoite	Opiston kotisivuja kehitetty selkeäkielisemmiksi, osin myös selkokielisiksi (kaikukortti -alasivu) Opiston ilmoittautumissivusto uudistettu, visuaalisesti saavutettavampi, hakutoiminnot kehittyneempiä, alt-tekstit kuvailevampia.
	Kansalaisopiston ja taidekoulun toiminnan tasa-arvoisuuden ja yhdevertaisuuden kehittämisen = Hyvä opisto -hankkeen tavoite	Syyskauden 2023 aikana aloitettu toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdevertaisuussuunnitelman laatiminen: laatimiseen osallistettu henkilöstö ja opiskelijat. Toteutettu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely. Laadittu kehittäistoimenpiteet, joita osittain jo toteutettu.
	Saavutettavuuden kehittäminen	Opistossa otettu käyttöön kaikukortti
Musiikkiopisto	Vanhan Paukun toimijoiden yhteistyö	Yhteinen lukuvuositeema, v. 2023 ilma, on lisännyt tapahtumia, yhteistyötä ja helpottanut palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Vanhan paukun toimijat ovat kokoontuneet säännöllisesti miettimään ja kehittämään alueen tilaa ja toimintaa.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
-------------------	----------------	----------------------------------

Hyvinvointipalvelut	HyTe -yhteistyön kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Sivistyspalvelut sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut olivat vielä vuoden 2022 Lapuan kaupungin organisaation alla, joten yhteistyötä saatiin ja päästiin kehittämään yhdessä. Monet eri tahot kokoontuivat useita kertoja "saman pöydän" ääreen ja moni prosessi eteni moniammatillisesti hyvää suuntaan → "puhuttiin samaa kieltä". Tämän pohjalta suunniteltiin, että tästä on hyvä jatkaa, kun sote siirtyy hyvinvointialueen organisaatioon. Vuoden 2023 aikana hyvinvointialue organisoivat rakenteita ja toimintaansa, mikä aiheutti haasteita yhteistyöprosesseihin. Yhteistyö HVA:een kanssa on mennyt parempaan suuntaan ja toimintaprosesseja on saatu selkeytettyä. Yhteistyöprosessien kehittäminen vaatii edelleen yhteistä kehittämistyötä.
Opetustoimi	Toisen asteen koulukuljetusten kartoittaminen	Kysely toisen asteen opiskelijoille ja yhdeksännen vuosiluokan peruskoululaisille.
Opetustoimi + Varhaiskasvatuspalvelut	Iltapäivätoiminnan perustaminen varhaiskasvatuksen yhteyteen.	Tarjotaan iltapäivätoiminnan paikkoja kouluksiköihin, joissa on varhaiskasvatuksen toimintaa, mikäli tilaa on.
Varhaiskasvatuspalvelut	Perhepäivähoidon säilyttäminen osana varhaiskasvatuspalveluja	Varhaiskasvatuksessa asetettiin talousarviovuodelle 2023 tavoitetasoksi 15 - 20 hoitajaa. Tämä tavoitetaso toteutui, mutta sitä uudelleen tarkastellaan seuraavalle toimintakaudelle kysynnän ja tarjonnan tasoa arvioiden.
	Hyvinvoinnin lisääminen	Varhaiskasvatus oli mukana valtion erityisavustushankkeessa yhdessä perusopetuksen kanssa, jossa keskeisenä tavoitteena oli yksilöllisen tuen vahvistaminen ja pedagogisten käytänteiden vahvistaminen. Hankkeen myötä varhaiskasvatukseen palkattiin kaksi resurssilastenhoitajaa, joiden keskeisenä tehtävänä oli mahdollistaa nepsyvalmennuksen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Rakennus- ja kiinteistöpalvelut	Terveystyöpalveluiden turvaaminen	Ensimmäinen toimintavuosi hyvinvointialueelle vuokratuissa tiloissa toimi entisellä palvelulaajuudella.
	Liikuntapaikkarakentaminen investointiohjelman mukaisesti	Uimahallin rakentaminen viivästyi aikataulusta perusteellisen tilaohjelman ja sen kustannusvaikutusten läpikäynnissä. Jäähalli siirtyi kaupungin omistukseen ja sille aloitettiin remonttien teko ja suunnittelu. Hiihtomaja poistettiin käytöstä sen huonokuntoisuuden vuoksi.
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Hävikin hallinta, kestävä kehitys	Elintarvikekelpoisen jätteen määrää on seurattu ja selvitetty jatkokäytön mahdollisuuksia
Kunnallistekniset palvelut	Väylien esteettömyys. Kunnossapidon kohtuullinen taso. Liukkauden torjunta ja lumen auraus: pääväylät pidetään liikennöitävässä kunnossa klo 7.00 ja muut väylät klo 12.00 mennessä.	Kunnossapitoa on pidetty kohtuullisella tasolla.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
------------	---------	---------------------------

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	MRL:n mukainen lupakäsittely ja valvonta toteutetaan avoimesti ja nopeasti yksilöllisellä kohtaamisella	MRL:n mukaisten lupien määrä ja myöntäminen 1kk käsittelyajalla. Ohjeistetaan vastaavia työnjohtajia tilaamaan katselmukset ajallaan. Järjestetään kevätkatselmus ja muita tarkastuksia kunnostettaviin kohteisiin
	Avoin ja nopea asioiden käsittely ja valvonta	Ympäristölupien ja ilmoitusten sekä maa-aineslupien käsittelyaika Valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti toteutettu valvonta Ämmälänmäen ja Hellanmaan taajamien liittyminen viemäriverkostoon

SÄHKÖISET PALVELUT

HYVINVOINTILAUTAKUNTA		
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Kirjastopalvelut	Verkkokirjasto Eepos Finna	Käyttö hieman lisääntynyt. Ohjaus ja neuvonta palvelun käyttöön. Kirjastotilastot 2023.
	E-aineistot (e-kirjat, e-lehdet, e-äänikirjat, e-musiikki ja muu aineisto)	E-aineistojen käyttö lisääntynyt reippaasti, erityisesti e-lehtien. Kirjastotilastot 2023.
	E-kirjasto (valtakunnallinen)	E-kirjasto (valtakunnallinen). Käyttöönotto viivästy.
	Digiohjaus	Arjessa tapahtuva asiakkaiden digiohjaus.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Aineistojen digitointi ja saataville saattaminen	Käytön jatkaminen: Lapuan kaupungin kulttuurihistoriallinen tietokanta HELEMI on suunnitelmien mukaisesti käytössä ja uutta digitoitua aineistoa on viety tietokantaan
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Tuntiopettajien ja taiteen perusopetuksen oppilaiden sähköisen asiointin joustavoittaminen = opiston oma tavoite	Selvitystä toteutettu, haasteita järjestelmien rajapinnoissa. Käyttöönotto vuoden 2024 aikana.
	- Sähköisiä palveluita hyödynnetään enemmän - Ohjautuminen sähköisiin palveluihin on sujuvaa	Opisto järjestää erilaisia digi- ja atk-koulutuksia kursseina ja yksilöohjauksena kuntalaisten digitaitojen kehittämiseksi. Digitaidot ovat osa jokaisen kansalaistaitoja. Kurssuja suunniteltu 7, toteutuneita 2.
Musiikkiopisto	Vahvuutena välittäminen	Sähköisten palveluiden lisääntyessä ja tullessa tutummiksi, viestintä on siirtynyt yhä vahvemmin digitaaliseksi, mikä on lisännyt ja helpottanut osallistamista, tiedonkulun nopeutta ja avoimuutta. Kuitenkin edelleen tavoittaminen on mahdollista puhelimitse ja kasvokkain, jos digitaalinen ympäristö tuntuu vaikealta. Sähköinen viestintä on ollut myös vastavuoroista ja säännöllistä. Koteihin on otettu kontaktia useamman kerran lukuvuoden aikana Eepos- järjestelmän viestein. Tästä on tullut paljon kiittävää palautetta - se on merkki välittämisestä ja huolehtimisesta sekä hyvästä mielestä.
SIVISTYSLAUTAKUNTA		
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Opetustoimi	Sähköinen kouluun ilmoittautuminen	Toteutunut/ei toteutunut
	Verkkosivujen päivittäminen	Verkkosivujen päivittäminen koulukohtaisesti ja yhdenmukaisten vaatimusten mukaisiksi.

Varhaiskasvatuspalvelut	Pedagogisen toimintakulttuurin kehittäminen perhepäivähoidossa	Vasu-työskentelyn vahvistaminen oli asetettu perhepäivähoidolle tavoitteeksi vuodelle 2023 ja erityisesti sähköisen Daisy-järjestelmän käyttöönotto perhepäivähoitajan ryhmässä. Tämä toteutettiin hankkimalla perhepäivähoitajien käyttöön henkilökohtaiset tablet- laitteet, joilla hoitajan oli mahdollista käyttää sähköistä järjestelmää ja tehdä kirjauksia lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tasavertaisesti muiden varhaiskasvatusyksiköiden tapaan.
--------------------------------	--	---

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Hallintopalvelut	Prosessien kehittäminen	Sähköistä kokousjärjestelmää käytetään kaikissa toimielinten kokouksissa perustasoena.
	Sähköisen arkiston hyödyntäminen	Sähköinen arkisto on otettu käyttöön täysimääräisesti 1.1.2023 alkaen sekä asiakirjahallinnon ja arkistoinnin toimintaohjeet on päivitetty.
Henkilöstöpalvelut	Turvallinen ja terveellinen työympäristö	Vaarojen ja riskien arvioinnin sekä turvallisuushavaintojen sähköinen järjestelmä on hankittu 2023 ja sen käyttöönotto alkuvuonna 2024
Viestintä ja markkinointi	Kaupungin verkkosivujen ja somekanavien suunnitelmallinen ja monikanavainen sisällöntuotanto	Verkkosivuille uusittu terveys ja hyvinvointi -osio, viestintäringin aktiivinen yhteistyö jatkunut koko vuoden 2023

OSALLISUUS

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Nuorisopalvelut	Koulunuorisotyön kehittäminen	Koulunuorisotyön kehittäminen AVI -hankkeella. Koulunuorisotyöhanke mittarit --> TOTEUTUNUT
	Etsivän nuorisotyön kehittäminen	Etsivän nuorisotyön kehittäminen AVI -hankkeella Sovaritulokset. Tavoitetaso hyvä. --> TOTEUTUNUT
	Ohjaamo-toiminnan kehittäminen (Edellyttää myönteistä rahoituspäätöstä)	Ohjaamo toiminnan kehittäminen TEM -hankkeella Ohjaamon Kannustinmalli-hankkeen mittaristo --> TOTEUTUNUT
	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Nuorisolain mukainen monialaisen yhteistyön toteuttaminen Nuorisolain mukainen monialaisen yhteistyön toteutuminen. Asteikko 1- 5. --> TOTEUTUNUT
Kirjastopalvelut	Omatoimikirjaston käyttöä koskeva kysely	Kyselyn toteutus siirtyi vuoden 2024 alkuun, vastausmahdollisuus netissä ja paperilomakkeella.
	Asiakaskysely	Eepos-kirjastojen hankkeen Parasta palvelua Eepos puitteissa toteutettu yhteinen asiakaskysely. Eepos-kirjastot / Hankevetäjä, tulosten arviointi.
	Asiakasraati	Asiakasraadın säännölliset kokoontumiset, 2 - 4 vuodessa. Toteutunut.

	Kirjastoautohanke	Alajärven ja Lapuan yhteinen kirjastoautohanke. Asiakkaille järjestetty kysely koskien kirjastoautopalveluita ja osallistava työpaja kummassakin kunnassa.
	Palautekanavat	Eri palautekanavat asiakkaille.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Vanhan Paukun toimijoiden välinen yhteistyö ja uudet tapahtumat	On luotu 2 kpl uutta ilmaistapahtumaa yhteistyöllä: Tanssinpäivän tapahtuma ja Kulttuurikävely. Uudet tapahtumat tavoittivat 70 & 80 kävijää.
	Hyvinvointi ja osallisuus	Kesätaitelijat (2 hlö) ovat lisänneet kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta. He ovat osallistaneet kuntalaisia eri tapahtumien kautta yhteisölliseen toimintaan
	Osallisuus	Asiakaskyselyn toteuttaminen Kulttuurikeskus Vanhan Paukun asiakkaille. Kyselyn tulosten mukaan asiakkaat ovat melko tai hyvin tyytyväisiä Lapuan kulttuuripalveluihin.
	Osallisuus	Kuntalaisia on osallistettu kulttuurihyvinvointisuunnitelman laadintaan. 2 tilaisuutta, noin 30 osallistujaa
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Asukkailla mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen	Opisto tukee paikkakunnan yhteisöllisyyttä ja sosiaalisen pääoman kasvua kaikille kuntalaisille avoimilla yleisötilaisuuksilla. Yleisöluennoille, näyttelyihin, konsertteihin, teatteriesityksiin, näytöksiin on jokainen kuntalainen tervetullut. Luentotilaisuuksia lukuvuonna 2023: 25 kpl Näyttelyitä, teatteriesityksiä tms.: 11 kpl Lisäksi useita pienimuotoisia esityksiä muiden tapahtumien yhteydessä Kursseja toteutettu myös toimintakeskuksessa ja palvelukodeissa, jotta opistotoimintaan voivat osallistua myös he jotka eivät muuten pääsisi osallistumaan
	Vahva ja laadukas perustoiminta	Kansalaisopistotoiminta tuottaa tutkitusti hyvinvointivaikutuksia, vahvistaa verkostoja, kannustaa elinikäisen ja jatkuvan oppimisen hengessä itsensä kehittämiseen. Hyvinvoinnin tuottamisessa tärkeää on huomioida myös taiteiden ja kulttuurin harrastamisen tuottamat hyvinvointivaikutukset. Koulutuksen ja harrastusten tarjonnan ja kysynnän kohdatessa opiskelijamäärät pysyvät hyvällä tasolla, n. 21% lapualaisista on osallistunut kurssitoimintaan.
	Asukkailla mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen	Aktiivisen osallistumisen mahdollisuus myös taloudellisesti haastavassa asemassa oleville: opistossa käytössä Kaikukortti, opintosetelirahoitusta maahanmuuttajille, alhaisen pohjakoulutuksen omaaville, eläkeikäisille, lisäksi haettavissa stipendejä sekä 50% kurssimaksuavustus taidekouluun opintoihin. <u>Avustuksilla osallistuneiden määrä:</u> Kaikukortti 3 oppilasta Opintoseteli 93 oppilasta Kurssimaksuavustus 18 oppilasta Stipendit (myöntää Lapuan kansalaisopiston opistolaiskunta): 4 yksilöstipendiä ja 2 ryhmästäipendiä

Musiikkiopisto	Osallisuuden lisääminen	Oppilaita ja vanhempia on otettu mukaan opiston suunnittelu- ja kehittämisprosesseihin. Keväällä 2023 tehtiin yhteisötoimintaan liittyvä kysely ja syksyllä 2023 on tehty kysely perheille liittyen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Kyselyn tuloksiin on myös henkilökunta päässyt tutustumaan ja konkreettisesti osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja ideointiin.
	Vahvuutena välittäminen	Oppilaille annetaan mahdollisuus ilmaista mielipiteensä liittyen omiin opintoihinsa. Oppilailla on mahdollisuus suunnata osaamistaan ja erityisesti päättösuoritusten kokonaisuuksia omien vahvuuksiensa mukaisesti.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Opetustoimi	Ajantasaisen hyvinvointiin liittyvän seurantatiedon kokoaminen	Hyvinvointikyselyn tekeminen kaikissa yksiköissä. TEA-viisariryöpajat rehtoreiden ja muiden vastuuhenkilöiden kanssa
	Henkilöstön vuorovaikutuksen kehittäminen	Vuorovaikutuksen kehittäminen siihen soveltuvalla työkalulla.
	Lasten parlamentin näkyvyys sosiaalisessa mediassa.	Tavoitteena 20 osallisuuteen liittyvää julkaisua
Varhaiskasvatuspalvelut	Osallisuus / yhteisöllisyys	Varhaiskasvatuksessa otettiin uusi toiminnanohjausjärjestelmä käyttöön vuoden 2022 lopulla. Vuonna 2023 järjestelmän käytöstä tehtiin asiakasperheille kysely. Palautteiden perusteella järjestelmän käyttöä pyrittiin parantamaan järjestelmätoimittajan kanssa yhteistyössä sekä järjestetämään huoltajille tarvittava ohjausta ja neuvontaa.

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Hallintopalvelut	Asiakaspalvelun tehostaminen	Kaupungin neuvontapiste on siirretty Vanhaan Paukkun joulukuussa 2023.
Viestintä ja markkinointi	Asukkaiden tapaaminen, kuuleminen ja osallistaminen	Meirän rekry -messut, Seamkin yrityspäivä, Lapuan rekrymessut, Pytinki-messut, Lakeus kukkii -messut Jokilaakson matkailupuutarhassa, asukas- ja harrastevideot, Bongaa Jokilintu -osallistaminen, Lapualotto-kampanja, tonttikiertoajelu ja tilaisuus potentiaalisille asukkaille

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Osallistaminen	Tuotannon suunnittelun pohjana asiakaskyselyt
Kunnallistekniset palvelut	Viheraluepalvelut: Osallistumistilaisuuksien järjestäminen	Osallistettu kiinteistöjen käyttäjiä piha-alueiden suunnittelussa.
	Ulkoliikuntapaikat: Tyytyväiset palvelujen käyttäjät	Palautteiden perusteella toiminnan kehittäminen.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI
------------	---------	---------------------------

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	Asiakkaiden osallistaminen ja asiakaspalvelun kehittäminen	Suoritetaan asiakastyytyväisyyskysely ja lisätään rakennusvalvonnan tiedotusta
---	--	--

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA 2024

Hyvinvoinnin edistäminen on jokaisen kaupungin velvollisuus. Kaupungin on huolehdittava siitä, että sen asukkaat voivat elää hyvää ja terveellistä elämää. Hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla kaupunki voi saavuttaa tämän tavoitteen. Hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on määrittellä kaupungin hyvinvoinnin tavoitteet ja toimenpiteet. Se ohjaa kaupungin resurssien kohdentamista, seuraa hyvinvoinnin kehitystä ja edistää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Huolellisesti laadittu suunnitelma parantaa kaupunkilaisten hyvinvointia, vahvistaa kaupungin elinvoimaa, edistää tasa-arvoa ja vähentää eriarvoisuutta.

3 Strategian painopisteet ja linjaukset

Lapuan kaupungin visiona on olla **hyvinvoiva, elinvoimainen ja kasvava Lapua**. Visioon liittyvät tavoitteet ovat

- hyvinvoinnin lisääminen
- kasvun varmistaminen ja
- talouden tasapainon ylläpitäminen.

Tavoitteiden myötä tulevaisuuden skenaarioiksi on asetettu "digitaalisuus ulottuu kaikkialle", "yhteisöllisyys kaupungin veto- ja pitovoiman kärkenä" sekä "kestävä kehitys innovaatioiden ajurina".

4 Hyvinvointisuunnitelma 2024

Uuden hallitusohjelman "Vahva ja välittävä Suomi" (20.6.2023) linjausten mukaisesti kunnan HYTE-työn merkitys ja HYTE-kertoimen osuus valtionrahoituksessa korostuu entisestään. Hyvinvointi korostuu myös Lapuan kaupungin päivitetystä strategiassa. Hyvinvointi nähdään sekä tavoitteena että työkaluna, ja sen monet ulottuvuudet sekä luovat suuntaviivoja että haastavat tarkastelemaan kaupungissa tehtävää työtä aiempaa kriittisemmin. Jatkossa kaupungin onkin tärkeää jatkaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön kehittämistä ja panostamista sen vaikuttavuuteen. Tärkeää on myös varmistaa, että työ on saavutettavissa kaikille kuntalaisille. Hyviä keinoja saavutettavuuden lisäämiseen on muun muassa sähköisten palvelujen lisääminen, etsivä ja hakeva työ sekä kaupungin asukkaiden osallistaminen päätöksenteossa.

Hyvinvointisuunnitelma 2024 on laadittu Lapuan kaupungin strategiaan, toimialojen taloussuunnitelmaan 2024-2025 sekä esimerkiksi tilastoista ja osallisuusfoorumeista nouseviin tavoitteisiin pohjautuen. Suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet kaupungin kaikki toimialat.

TYÖ- JA TOIMINTAKYKY

HYVINVOINTILAUTAKUNTA			
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Hyvinvointipalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu - Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän -Sairauspoissaolot vähenevät -Työkykyisten määrä kasvaa	-Hyödynnetään elintapaohjausta -Kaikukortin monipuolistaminen laajentamalla muita palvelun tarjottavia toiminnan piiriin, vakiinnutetaan Kaikukortin käyttö Lapuan kaupungissa -Hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmassa mainittuja mittaristoja	-Elintapaohjauksen asiakkuuksien ja mittaristojen seuranta -Kaikukortin käytön ja Kaikukorttikohteiden määrän seuranta - Hyvinvointisuunnitelman mittarien seuranta
Nuorisopalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Sairauspoissaolot vähenevät -Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, 1/2 vuosittain. Asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. Henkilöstötyytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä.	Kyselyt

Liikuntapalvelut	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Sairauspoissaolot vähenevät -Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, 1/2 vuosittain. Asiakastytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä. Henkilöstötytyväisyys (asteikko 1-5), tavoitetaso: hyvä.	Kyselyt
Kirjastopalvelut	Ergonomian parantaminen	Asiakaspalvelussa koneissa kosketusnäyttö, vapauttaa käden hiiren käytöstä. Sähkössäätöinen työpöytä myös Tiistenjoen kirjastoon.	Jatkuva
	Työterveyden palvelut	Työterveyspalvelut saatavuus ja käyttö. Tiedotus.	Vuosittain Sairauspoissaolot
	Työtehtävien / työnkuvien tarkastelu	Vuosittain kehityskeskusteluissa työtehtävät ja työnkuvat. Jos tulee muutoksia ne otetaan huomioon.	Vuosittainen seuranta
	Työpaikkakokoukset ja oman yksikön Tyhy-toiminta	Kalenteroitu. Suunnitellaan ja osallistutaan sekä toimitaan yhdessä. Vuosittainen arviointi.	Vuosittainen seuranta
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen	Parannetaan työturvallisuutta hankkimalla henkilönostin	Laitehankinnan toteutuminen
Kansalaisopisto ja taidekoulu	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu	Sähköpöydät opetustiloihin, joista ne vielä puuttuvat, muut työergonomian kehittämisen apuvälinehankinnat tarvittaessa (investointirahoituksen asettamissa puitteissa)	Hankinta toteutunut/ ei toteutunut
	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu Tepko-hankkeen tavoite	Jatketaan tpo-opettajille suunnatun koulutuksen järjestämistä omaan opetusalaan liittyen	Koulutukseen osallistuneille suunnattu palautekysely
	-Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu Erasmus+ hankkeen tavoite	Erasmus+ hankkeen jatkaminen, opettajien ja oppilaiden liikkuvuuksien toteutus, opistoon suuntautuvan asiantuntijaliikkuvuuden toteutus	Liikkuvuustoimintoihin osallistuneiden palautekysely
Musiikkiopisto	Toiminnan laadun kehittäminen	Ajantasaisesti toteutuvat kehityskeskustelut koko henkilöstölle.	neljännesvuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittämispäivän, palautekyselyiden pohjalta syntyneet toimenpiteet, jotka vaikuttavat henkilöstön hyvinvointiin.	puolivuosittain
	Verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti	Yhteisten koulutusten järjestäminen alueen musiikkiopistojen kanssa. Verkostoituminen tukee työ- ja toimintakykyä ja vähentää kuormittavuutta.	puolivuosittain
SIVISTYSLAUTAKUNTA			
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Opetustoimi	Työhyvinvointiin panostaminen	Työnohjauksen käytänteiden selkiyttäminen	Johtamisen verkostoissa seurataan tilannetta

Varhaiskasvatuspalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen	Varhaiskasvatuksen laadun arviointi ja arviointimenetelmän käyttöönotto Henkilöstön ammatillisen osaamisen vahvistaminen ja olemassa olevan tietotaidon hyödyntäminen työyhteisöissä Maakunnalliseen ETEVÄ-varhaiskasvatuksen täydennyskoulutussuunnitelmaan sitoutuminen, koulutusten hyödyntäminen mahdollisimman tehokkaasti	Laadunarviointi toteutetaan 2 krt vuodessa teemoittain Jatkuvaa
	Hyvinvoinnin lisääminen	Vahvuutena välittäminen- kampanjan syventäminen kaikessa toiminnassa	Jatkuvaa

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Henkilöstöpalvelut	Osaamisen kehittäminen	Esihenkilökoulutukset sekä koko henkilöstölle suunnattu koulutus työhyvinvointiin liittyen	
	Kehityskeskustelut koko henkilöstölle	Seurataan neljännesvuosittain kehityskeskustelujen toteutumista, tavoitetaso 90 %	
	Työhyvinvoinnin lisääntyminen	Henkilöstökysely toteutetaan joka toinen vuosi, nyt toteutuu 2024	

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Rakennus- ja kiinteistöpalvelut	Terveet ja monipuoliset kasvu- ja oppimisympäristöt	Investointiohjelman mukaisten peruskorjausten toteutus	
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Hävikin hallinta, kestävä kehitys	Hävikin hallintaan liittyvien toimien jatkaminen, elintarvikekelpoisen jätteen hyödyntäminen Laitekannan uusiminen energiatehokkuus huomioiden	
	Työhyvinvointi, työn kuormittavuuden tasaaminen, ergonomian huomioiminen	Työhyvinvointia ylläpitävät toimet, koulutus, osallisuus Työsuunnittelu, työmenetelmien kehittäminen, kone- ja laitekantaan panostaminen	

HYVINVOIVA ARKI

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Liikuntapalvelut	Työ- ja toimintakyky paranee Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Kävelyn- ja pyöräilyn kehittämisohjelman toimenpiteet	Onko toimenpiteet toteutettu? (K/E)
Kirjastopalvelut	Osallistujamäärän lisääminen kaupungin järjestämään liikuntailtapäivään	Kannustaminen, tiedottaminen ja työvuorojen järjestely tarvittaessa.	Osallistujamäärä
	Kehityskeskustelut	Kehityskeskusteluissa voidaan käydä näitä asioita myös läpi. Kannustetaan työntekijöitä huolehtimaan terveydestään sekä fyysisestä että henkisestä.	Vuosittaiset kehityskeskustelut Muut keskustelut

	Kirjanäyttelyt teemoista	Asiakkaalle suunnattuja kirjanäyttelyitä näistä teemoista.	Jatkuva
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Ruokahävikin pienentäminen ja päivittäisen lounaan tärkeys	Hanke hävikkiruuan määrän pienentämiseksi ja kouluruokailun edistämiseksi	Hanke saa rahoituksen ja toteutus alkaa
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Uusien kohderyhmien tavoittaminen Hyvä opisto -hankkeen myötä	Opiskeljaraati toiminta käynnistyy, kokoontumiset 2 x lukuvuodessa	Kokoontumiskertojen määrä
	Opiskelu ja harrastaminen hyvän arjen tukena ja mahdollistajana	Laadukas ja tavoitettava perustoiminta, koulutusvalikoimasta löytyy eri ikäryhmille soveltuvaa koulutusta	Aineryhmittäisen koulutusvalikoiman laajuuden seuraaminen
	- Terveelliset ravitsemustottumukset lisääntyvät - Liikkuminen lisääntyy - Alkoholin liikakäyttö ikääntyneillä/työikäisillä vähenee - Uni ja palautuminen paranee	Terveellisiin elämäntapoihin kannustavat ja ohjaavat kurssit ja luennot osana opiston perustoimintaa	
Musiikkiopisto	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen sekä tavoitteelliset yhteistyön tekeminen	Yhteistyö hyvinvointialueen toimijoiden kanssa siten, että yhteistyöhankkeita palvelukotikonserttien muodossa toteutuu 1-3 vuodessa.	neljännesvuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen Vahvuutena välittäminen	Ystävänpäiväviikon ota kaveri mukaan-kampanja	vuosittain

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Opetustoimi	Ajantasaisen hyvinvointiin liittyvän seurantatiedon kokoaminen	Kerätään hyvinvointikyselyllä aineistoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Otetaan käyttöön huoltajakysely.	toteutunut/ei toteutunut
	Hyvinvointitiedon hyödyntäminen	Hyödynnetään hyvinvointikyselyiden tuloksia kehittämistavoitteissa.	toteutunut/ei toteutunut
	Pedagoginen kehittäminen	Yhteisopettajuus ja monipuoliset oppimisympäristöt	toteutunut/ei toteutunut

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Ruoka- ja puhtauspalvelut	Ravitsemusterveyden edistäminen, ravitsemuskasvatus	Ravitsemusterveyden edistämistyöryhmän esittämät toimenpiteet Ravitsemuskasvatus kouluissa, päivähoidossa osa ruokapalvelutoimintaa	
Kunnallistekniset palvelut	Puhtaan veden jakelu Veden verkosto pidetään jatkuvasti toimintakunnossa	Pidetään verkostot toimintakunnossa ja jatketaan puhtaan veden jakelua.	Otetaan vesinäytteitä säännöllisesti.
	Jäteveden poisjohtaminen. Jäteveden verkosto pidetään toiminnassa ilman tukoksia	Pidetään verkostot toimintakunnossa ja jatketaan jäteveden poisjohtamista.	Seurataan pumppaamoiden toimintaa ja kuluttajatiedottaminen.

Hiilijalanjäljen huomioiminen rakentamisessa. Rakentamisessa uusiokäytetään olemassa olevia materiaaleja	Käytetään uusiomateriaaleja mahdollisuuksien mukaan.	
Liikenneturvallisuus. Väyläverkostojen yhtenäistäminen	Rakennetaan verkostoa kaavoituksen mukaan	
Viheralueiden hyvän hoidon tason ylläpitäminen Ylläpito hoitoluokituksen mukaisella tasolla ja alueiden peruskunnostuksilla	Viheralueet hoidetaan teknisen lautakunnan hyväksymän kunnossapitoluokituksen mukaisella tasolla.	€/m2

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	Ympäristönsuojelun kehittäminen ja yhteistyö	Kestävän kehityksen ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamisen seuranta	

ELÄMÄNLAATU JA MIELEN HYVINVOINTI

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Kirjastopalvelut	Kaikukortti	Tiedottamisen lisääminen sekä tilastointi siitä kuinka paljon Kaikukorttia käytetään vuosittain.	Käyttäjämäärät
	Eri-ikäisiin kohdistuva lukutaitotyö ja muut tapahtumat	Pyritään kannustamaan sekä innostamaan eri-ikäisiä lukemisen pariin tai osallistumaan tapahtumiin, neuvoa digipulmissa sekä tukea tiedonhaussa. Talousarvion tavoitteet. Henkilöstöstä jokainen oman vastualueensa puitteissa. Kirjaston tapahtumat maksuttomia, joten osallistumiskynnys on matala. Vahvuutena välittäminen.	Vuosittain Tilinpäätös ja toimintakertomus Kirjastotilastot
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Osallisuus vahvistuu	Ikäihmisille suunnattu muistelutoiminta	Tapaamiskerrat ja osallistujamäärä
	Vahva ja laadukas perustoiminta	Kulttuuripalveluiden tuottamat tapahtumat ja avustukset mahdollistavat osallistumisen matalankynnyksen yhteisöllisiin tapahtumiin.	Maksuttomien tapahtumien lukumäärä
Kansalaisopisto ja taidekoulu	- Elämänlaatu paranee - Mielen hyvinvointi lisääntyy - Mielenterveyteen saa apua matalalla kynnyksellä - Yksinäisyys vähenee - Ammattilaisten mielenterveysosaaminen vahvistuu	Laaja, monipuolinen perustoiminta talousarvion asettamissa raameissa. Jatketaan yhteistyötä Jyväskylän avoimen yliopiston kanssa elämänlaatua ja mielen hyvinvointia tukevien luentojen järjestämiseksi.	- Kurssien määrä - Elämänlaatua ja mielen hyvinvointia tukevien asiantuntijaluentojen määrä
Musiikkiopisto	Arvostavan ja asiakaslähtöisen asenteen kehittäminen	Asiakaslähtöinen työskentelytapa ja siihen panostaminen sekä perehtyminen kohentavat elämänlaatua ja mielen hyvinvointia.	jatkuva

Hyvinvoinnin lisääminen	Laadukkaiden musiikkiopistopalveluiden avulla tuotetaan terveyttä ja hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Tietoisuuden lisääminen musiikin ja terveyden yhteyksistä.	jatkuva
Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen sekä tavoitteelliset yhteistyön tekeminen	Yhteistyö hyvinvointialueen toimijoiden kanssa siten, että yhteistyöhankkeita palvelukotikonserttien muodossa toteutuu 1-3 vuodessa.	neljännesvuosittain
Vahvuutena välittäminen	Vanhan paukun toimijoiden yhteinen ystävänpäivän tempaus osallistaa asukkaita ja vie välittämisen viestiä.	vuosittain

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Opetustoimi	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi	Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman käyttöönotto	Seuranta yksiköittäin
Varhaiskasvatuspalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen / Kolmitasoisien tuen käytänteiden vahvistaminen	Lapsen tuen toteutuminen inklusiivisesti, tuki viedään lapsen luo vahvasti osana lapsen arkea, tavoitetta syvennetään entisestään.	Tuen hallintopäätösten tilastointi 2 krt vuodessa

PALVELUIDEN SAATAVUUS JA YHDENVERTAISUUS

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Liikuntapalvelut	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	TeaViisari-prosessien käyttöönotto. Varautuminen mahdollisten HYTE-valtionavustuksien käyttöönottoon. TeaViisarin mittarit.	K/E
	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Elintapaohjauksen prosesseista saadaan yksilötasolla tarkkaa terveystietoa, mutta eettisistä syistä niiden julkisuus on rajattua. Asiakastyytyväisyys. Tavoitetaso hyvä	Prosessimittarit
Kirjastopalvelut	Omatoimikirjaston käyttöä koskeva kysely	Omatoimikirjaston käyttöä koskevan kyselyn tulosten analysointi. Käyttökokemusten saamiseksi. Palvelusta tiedottamisen lisääminen ja tarvittaessa käytön ohjeistuksen tarkentaminen. Kyselyssä mahdollisesti esille tulleiden tarpeiden/toiveiden huomiointi tai mahdollisiin kehittämistarpeisiin. vastaaminen. Kyselyn toteutus siirtyi alkuvuoteen 2024.	Omatoimikirjaston palvelun toimivuuden seuranta jatkuva.

	Yhteinen perehdytysmateriaali Eepos-kirjastoille sekä yhteiset menettelytavat	Yhteisen perehdytysmateriaalin työstäminen ja käyttöönotto Parasta palvelu Eepos hankkeen kautta. Yhteiset menettelytavat Eepos-kirjastoissa ja/tai omassa kirjastossa.	Eepos-kirjastot yhdessä ja hankevetäjä. Hankkeen päätyttyä.
	Hiio hoi -lukuhanke	Lukutaidon edistäminen ja lukukipinän synnyttäminen sekä perheiden tukeminen ja henkilökunnan koulutus. Kohderyhmänä 0 - 3 lk. Toteutus keväällä 2024.	Hankevetäjä Kirjasto Jatkuva
	Toimiva kirjastojärjestelmä	Eepos-kirjastojen yhteinen työryhmä kartoittaa ja selvittää eri vaihtoehtoja mahdolliseksi uudeksi kirjastojärjestelmäksi.	Eepos-kirjastojen työryhmän muistiot ja muu tiedotus. Kirjaston henkilöstöstä edustus työryhmässä.
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Kulttuurikasvatussuunnitelma toiselle asteelle	Luodaan suunnitelma yhdessä toisen asteen oppilaitosten kanssa ja otetaan käyttöön.	Suunnitelma valmistuu ja otetaan käyttöön. Toisen asteen oppilaiden osallistujamäärä
	Voimaa liikunnasta ja kulttuurista: Jatketaan vakiintunutta toimintaa	Muistelukerhot Ilmaiset tapahtumat Museoiden ilmainen sisäänpääsy Palveluasumisyksiköiden taidenäyttelyt Kulttuurikasvatussuunnitelma	Kävijämäärät ja asiakaskyselyt
	Kaikukortin käyttö vakiinnutetaan	Jatketaan Kaikukortin käyttöä.	Käyttäjämäärät ja käyttökohteiden määrä
	Hyte-yhteistyö	Laaditaan tarkempi yhteistyösopimus hyvinvointialueen kanssa kulttuurihyvinvointipalvelujen tuottamisesta. Järjestetään kulttuurihyvinvointitapahtumia	Sopimuksen laatiminen Tapahtumien lukumäärä ja osallistuja määrä
	Hyvinvointi	Laaditaan kaupungin oma kulttuurihyvinvointisuunnitelma	ohjelma-asiakirja tai vastaava
	Lisätään taiteen tasapuolista saavutettavuutta	Selvitetään mahdollisuus ottaa käyttöön taiteen prosenttiperiaate	Ohjelma-asiakirja tai vastaava
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Kansalaisopiston ja taidekoulun toiminnan tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kehittäminen	Opiston kotisivujen saavutettavuuden edelleen kehittäminen	Saavutettavuusindikaattoreiden antamat tulokset sivustojen saavutettavuudesta
	Palvelut ja toimenpiteet ovat saavutettavia ja yhdenvertaisia. Ammattilaiset ja asukkaat ovat tietoisia saatavilla olevista palveluista	Kaikukorttitoiminnan jatkaminen, Kaikukorttitoiminnasta tiedottaminen	Kaikukorttiasiakkaiden määrä, kurssien määrä/asiakas

	Opiston asiakasjärjestelmät ja tiedottaminen saavuttavat paremmin muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä = Hyvä opisto -hankkeen tavoite	Edistetään laaja-alaisesti kurssitoiminnan saavutettavuutta tiedottamisen ja kurssisuunnittelun keinoin. Pyritään madaltamaan osallistumisen esteitä. Opistolla on opiskelijaraati, joka voidaan kutsua koolle osana kurssisuunnittelua ja arvoimaan toteutuneita kursseja ja tiedottamisen saavutettavuutta.	Opiskelijakysely
Musiikkiopisto	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen	2. asteen kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen pilottihankkeessa. Suunnitelman valmistuminen ja lopullinen käyttöönotto tulevat lisäämään kulttuurikasvatuksen saatavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia.	vuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen	Paikallinen yhteistyö perusopetuksen kanssa kulttuuriopetussuunnitelmaa toteuttaen.	vuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen	Yhteistyö perusopetuksen kanssa mahdollisten koulukonserttien muodossa.	vuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen	Vanhan Paukun toimijoiden yhteistyö, jonka avulla syntyy 1-3 tapahtuu vuosittain.	puolivuosittain
	Hyvinvoinnin lisääminen ja verkostoituminen sekä tavoitteelliset yhteistyön tekeminen	Yhteistyö hyvinvointialueen toimijoiden kanssa siten, että yhteistyöhankkeita palvelukotikonserttien muodossa toteutuu 1-3 vuodessa.	neljännesvuosittainen

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Hyvinvointipalvelut	HyTe -yhteistyön kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien toimintaprosessien edelleen selkiyttäminen ja kehittäminen yhdessä sivistyspalveluiden sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.	Pidetään arviointipalaverit yhteistyössä kaupungin ja HVA kanssa
Varhaiskasvatustalvet	Osallisuus / yhteisöllisyys	Varhaiskasvatukseen laaditaan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma jokaiseen ryhmään	Suunnitelmien päivitys vuosittain

	Osallisuus / yhteisöllisyys	Yhteisöllisen toimintatavan lisääminen perhepäivähoitajien tiimien sekä varahoito-päiväkotien välillä.	
	Hyvinvoinnin lisääminen	Valtion erityisavustushankkeilla palkataan varhaiskasvatukseen viisi resurssilastenhoitajaa, joiden tehtävänä on mahdollistaa mm. Nepsy- valmennuksen toteuttaminen johdonmukaisesti varhaiskasvatuksen ryhmissä, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen yksilöllisesti lasten tarpeiden mukaan sekä S2- lasten kielen opettamisen selkeän mallin luominen.	Hankkeen loppuraportointi

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Rakennus- ja kiinteistöpalvelut	Terveyspalveluiden turvaaminen	Hyvinvointialueiden vuokrasopimusten mukainen toiminta	
	Liikuntapaikkarakentaminen investointiohjelman mukaisesti	Hankesuunnitelman valmistuminen ja sen mukaisen suunnittelun toteutus uimahallin uudisrakennus vaihtoehdosta. Jäähallia peruskorjataan.	
Kunnallistekniset palvelut	Ulkoliikuntapaikat: Turvalliset ja monipuoliset liikuntapaikat sekä tyytyväiset palvelujen käyttäjät	Ylläpidetään liikuntapaikkoja ja kehitetään niiden käytettävyyttä.	

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen ja kasvun varmistaminen: lupakäsittely ja valvonta toteutetaan avoimesti ja nopeasti yksilöllisellä kohtaamisella.	MRL:n mukaisten lupien määrä ja myöntäminen 1kk käsittelyajalla. Ohjeistetaan vastaavia työjohtajia tilaamaan katselmukset ajallaan. Järjestetään syyskatselmus ja muita tarkastuksia kunnostettaviin kohteisiin	

	Avoin ja nopea asioiden käsittely ja valvonta	Ympäristölupien ja ilmoitusten sekä maa-aineslupien käsittelyaika Valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti toteutettu valvonta Ämmälänmäen ja Hellanmaan taajamien liittyminen viemäriverkoston	
--	---	---	--

SÄHKÖISET PALVELUT

HYVINVOINTILAUTAKUNTA			
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Kirjastopalvelut	E-aineistojen käytön ja tunnettuuden lisääminen, myös verkkokirjaston Eepos Finnan	E-aineistojen markkinointi, esimerkiksi uusi elokuvapalvelu cineast.fi. Ohjaus ja neuvonta Eepos Finna palvelun käyttöön sekä sen markkinointi.	Kirjastotilastot
	E-kirjasto (valtakunnallinen)	Käytön opettelu sekä palvelun markkinointi ja asiakkaiden opastus palvelun käytössä. Käyttöönotto 23.4.2024.	Kirjastotilastot
	Digiohjaus	Arjessa tapahtuva asiakkaiden digiohjaus. Vastuuhenkilö kirjaston henkilöstössä. Lisäksi Eepos-kirjastojen strategiassa yksi tavoite ja painopistealue. Henkilökunnan osaamisen lisääminen.	Kirjasto / Eepos-kirjastot
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Päivitetään palvelukuvaukset Suomi.fi palveluun	Tehdään tietojen päivitykset	Toteutunut/ei toteutunut
	Jatketaan kulttuuriaineistojen digitointia	Haetaan hankkeilla lisärahoitusta toimintaan	Digitoidun aineiston julkaisumäärä
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Tuntiopettajien ja taiteen perusopetuksen oppilaiden sähköisen asioinnin joustavoittaminen = opiston oma tavoite	- Sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto - Tuntiopettajien työsopimukset - Taiteen perusopetuksen oppilaiden Koskeen viemisen luvat vanhemmilta	toteutunut/ ei toteutunut
	- Sähköisiä palveluita hyödynnetään enemmän - Ohjautuminen sähköisiin palveluihin on sujuvaa	Opiston ja taidekoulun palvelupolut viedään PTV-palvelutietovarantoon	toteutunut/ ei toteutunut
	- Sähköisiä palveluita hyödynnetään enemmän - Ohjautuminen sähköisiin palveluihin on sujuvaa	Opisto järjestää erilaisia digi- ja atk-koulutuksia kursseina ja yksilöohjauksena kuntalaisten digitaitojen kehittämiseksi. Digitaidot ovat osa jokaisen kansalaistaitoja.	kurssien määrä
Musiikkiopisto	Kehittäminen, uudistaminen ja ylläpitäminen Hyvinvoinnin lisääminen	Sähköisten palvelujen avulla haetaan lisääntyvässä määrin palautetta sekä yhteydenpitokanavaa niin henkilökunnan kuin asiakkaidenkin suuntaan. Palvelujen käytön helppous ja arkipäiväistyminen lisäävät osallisuutta ja hyvinvoinnin kokemusta.	jatkuva
SIVISTYSLAUTAKUNTA			
VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA

Hyvinvointipalvelut	Sähköinen tiedonsiirto perusopetuksesta toiselle asteelle. Tavoitteena on siirtää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät/ olennaiset tiedot tehostetun ja erityisen tuen oppilaista sekä harkintaan perustuvan haun kautta hakevista oppilaista hyödyntäen mahdollisimman paljon olemassa olevaa dataa.	Lapua ja Alajärvi pilotoivat sähköistä tiedonsiirtoa Sedun kanssa kevään 2024 yhteishaun yhteydessä.	Pilotoinnin toteutumisen arviointi
Opetustoimi	Palvelutietovarannon päivittäminen	Saatetaan tiedot ajantasalle	Toteutunut/ei toteutunut
Varhaiskasvatuspalvelut	Osallisuus / yhteisöllisyys	Varhaiskasvatuksen sähköisiä palveluita pyritään kehittämään jatkuvasti ja sujuvoittamaan perheiden asiointia. Vuonna 2024 esiopetukseen ilmoittautuminen sekä täydentävän varhaiskasvatuksen hakeminen kehitetään sujuvammaksi ottamalla käyttöön valmis ehdotus erillisten ilmoittautumisten sijaan.	Kevät 2024

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Hallintopalvelut	Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon kehittäminen	Kaikkien toimialojen kaikkien asiakirjojen arkistointi CaseM:ään (tavoite 100 %)	
	Sähköisen Suomi.fi- viestien käyttöönoton hyödyntäminen	Sähköisen asianhallintajärjestelmän parempi hyödyntäminen ja säästöt postimaksuissa	

OSALLISUUS

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Hyvinvointipalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen	Vahvuutena Välittäminen: Asukkailla on mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen, yhteisöllisyys lisääntyy.	-Asiakaskyselyt -Osallistuvan budjetin kampanjat: 1-3 kpl -Osallisuus ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetty: K/E -Päätösarviointi
Nuorisopalvelut	Koulunuorisotyön kehittäminen	Koulunuorisotyön kehittäminen AVI-hankeella.	Koulunuorisotyöhankkeen mittarit
	Etsivän nuorisotyön kehittäminen	Etsivän nuorisotyön kehittäminen	Etsivä nuorisotyö. Sovaritulokset. Tavoitetaso hyvä.
	Ohjaamo-toiminnan kehittäminen (Edellyttää myönteistä rahoituspäätöstä)	Hanketoiminta	Ohjaamon Kannustinmalli-hankkeen mittaristo
	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Nuorisolain mukainen monialaisen yhteistyön toteutuminen. Asteikko 1-5.

Kirjastopalvelut	Asiakaskysely tai muu	Kysely asiakkaille (pieni tai iso) tai osallistaminen muulla keinoin (työpaja, post it-laputus tms.).	Vuosittain. Kirjasto / Eepos-kirjastot
	Omatoimikirjaston käyttöä koskeva kysely	Kyselyn toteutus siirtyi vuoden 2024 alkuun. Osallistuminen netin kautta tai paperilomakkeella kirjaston eri toimipisteissä.	Vastausten analysointi sekä tarvittavat toimenpiteet
	Kirjastoautohanke	Hanke loppuu 31.5.2024. Mahdollisesti Alajärven ja Lapuan yhteisen kirjastoauton hankinta. Esitys vaihtoehtoinen ja johtopäätökset.	Esitys päättäjille Loppuraportti
	Palautekanavat	Asiakkaille on käytössä eri palautekanavat: asiakaspalvelussa ja lomakkeella, sähköpostitse ja puhelimitse. Eepoksen verkkokirjaston palautelomakkeen ja yhteisen chatin kautta. Palautteen antotavoista tiedottaminen aika ajoin.	Palautteiden määrä ja reagointi niihin Jatkuva
Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut	Voimaa liikunnasta ja kulttuurista	Jatketaan vahvaa perustoimintaa, jossa tuotetaan matalankynnyksen kulttuuripalveluita	Kävijämäärä, asiakaskyselyt
	Osallisuus	Yhteinen keskustelutilaisuus kulttuurijärjestöjen kanssa	Osallistujamäärä
	Osallisuus	Osallistetaan kuntalaisia Patruunatehtaan museon näyttelyuudistukseen	Asiakaskyselyt, Tapahtumien lukumäärä
Kansalaisopisto ja taidekoulu	Vahva ja laadukas perustoiminta	Kansalaisopistotoiminta tuottaa tutkitusti hyvinvointivaikutuksia, vahvistaa verkostoja, kannustaa elinikäisen ja jatkuvan oppimisen hengessä itsensä kehittämiseen. Hyvinvoinnin tuottamisessa tärkeää on huomioida myös taiteiden ja kulttuurin harrastamisen tuottamat hyvinvointivaikutukset. Koulutuksen ja harrastusten tarjonnan ja kysynnän kohdatessa opiskelijamäärät pysyvät hyvällä tasolla, n. 18% lapualaisista osallistuu kurssitoimintaan. Opetuksen laatua tarkastellaan lukuvuosittaisilla palautekyselyillä.	Opetukseen osallistumisprosentti/ asukasluku

	Asukkailla mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen	Opisto tukee paikkakunnan yhteisöllisyyttä ja sosiaalisen pääoman kasvua kaikille kuntalaisille avoimilla yleisötilaisuuksilla. Yleisöluennoille, näyttelyihin, konsertteihin, teatteriesityksiin, näytöksiin on jokainen kuntalainen tervetullut. Tutkitusti kulttuuritapahtumiin osallistuminen ja taide-elämykset vähentävät yksinäisyyden kokemusta. Tilaisuuksia vähintään 10 /lukuvuosi.	Kaikille avoimien tilaisuuksien määrä
	Asukkailla mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen	Aktiivisen osallistumisen mahdollisuus myös taloudellisesti haastavassa asemassa oleville: opistossa käytössä Kaikukortti, opintotietelirahoitusta maahanmuuttajille, alhaisen pohjakoulutuksen omaaville, eläkeikäisille, lisäksi haettavissa stipendejä sekä 50% kurssimaksuavustus taidekoulun opintoihin.	Avustuksilla osallistuneiden määrä
Musiikkiopisto	Osallisuuden lisääminen	Oppilaiden ja vanhempien ottaminen mukaan kehitysprosesseihin ja niiden arviointiin kyselyä apuna käyttäen.	puolivuositain
	Osallisuuden lisääminen	Säännöllisesti toteutuneet kehityskeskustelut ja yhteinen työn kehittäminen lisää henkilökunnan osallisuutta aktiiviseen toimintaan.	jatkuva
	Osallisuuden lisääminen Hyvinvoinnin lisääminen	Jatkamme ja vahvistamme yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toteuttamalla 1-3 palvelukotikonserttia vuosittain.	puolivuositain
	Osallisuuden lisääminen Hyvinvoinnin lisääminen	Yhteistyö keskuskoulun musiikinopetuksen kanssa lisää oppilaiden mahdollisuutta osallisuuteen ja hyvinvointiin. Opistomme vaskiopettajat osallistuvat keskuskoulun musiikkitunneilla, joihin sisältyy heidän instrumenttiansa opetusta.	vuosittain

SIVISTYSLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Opetustoimi	Ajatasaisen, hyvinvointiin liittyvän seurantatiedon kokoaminen	Lasten ja nuorten hyvinvointikyselyn lisäksi otetaan käyttöön huoltajien hyvinvointikysely.	toteutunut/ei toteutunut

	Hyvinvointidatan hyödyntäminen yhteisöllisessä opiskeluhuollossa	Käydään koulukohtainen data läpi oppilaiden/opiskelijoiden, huoltajien ja henkilöstön kanssa.	toteutunut/ei toteutunut
	Henkilöstön vuorovaikutuksen kehittäminen	Vuorovaikutuksen ja yhteisön pelisääntöjen luominen	rehtoriverkostoissa
Varhaiskasvatuspalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen	Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuoden 2024 aikana asiakastytyväisyyskysely huoltajille sekä hyvinvointikysely.	Joka toinen vuosi

KESKUSHALLINTO

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Hallintopalvelut	Asiakaspalvelun tehostaminen ja asiakaslähtöisen palvelun kehittäminen	Asiakaspalvelun seuranta kaupungin neuvontapisteen siirryttyä Vanhaan Paukkuun. Kaupungin sähköisen ilmoitustaulun käyttöönotto Vanhassa Paukussa.	Sähköinen ilmoitustaulu käyttöön otettu tammikuussa 2024
Viestintä ja markkinointi	Asukkaiden tapaaminen, kuuleminen ja osallistaminen	Kampanjat, messut, tilaisuudet ja tyytyväisyystutkimukset (tavoite 2 kpl/toimenpide)	

TEKNINEN LAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Kunnallistekniset palvelut	Kaupungin ja käyttäjien osallistaminen alueiden suunnitteluun ja hoitoon Osallistumistilaisuuksien järjestäminen Kaupunkiniittyohjelma 2023-2030. Kaupunkiniittyohjelman suunnittelu / osallistaminen teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaisesti	Osallistetaan kaupungin asukkaita ja kiinteistöjen käyttäjiä. Toteutetaan kaupunkiniittyohjelma osittain Aisaparin rahoittamana.	Tilaisuuksien määrällä.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

VASTUUTAHO	TAVOITE	TOIMENPITEET JA ARVIOINTI	SEURANTA
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	Hyvinvoinnin lisääminen; asiakkaiden osallistaminen ja asiakaspalvelun kehittäminen	Suoritetaan asiakastytyväisyyskysely ja lisätään rakennusvalvonnan tiedotusta	

4.1 Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2023-2025

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2015:19) tukee 1.12.2015 voimaan tulleeseen ehkäisevän päihdetyön (EPT) järjestämistä koskevan lain (523/2015) toimeenpanoa. Lain ja toimintaohjelman tavoitteina on edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa, varmistaa ehkäisevän päihdetyön edellytykset koko

maassa sekä tukea erityisesti kuntien ja alueiden työn kehittämistä ja tehostamista. Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman laatiminen on kunnan lakisääteinen velvollisuus. Suunnitelma laaditaan valtuustokausittain. Tähän hyvinvointisuunnitelmaan sisällytettiin päivitetty ehkäisevän päihdetyön suunnitelma kuluvaan valtuustokauden loppuun saakka, sillä aiemmin laadittu suunnitelma painottui perusterveydenhuollon palveluihin ja suunnitelma oli siksi tarpeen päivittää.

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaan on valittu kuusi painopistettä, jotka ohjaavat kunnan ehkäisevää päihdetyötä kattavaan, vaikuttavaan ja kustannustehokkaaseen suuntaan. Näitä painopisteitä käytetään myös Lapuan kaupungin ehkäisevän päihdetyön suunnitelman 2023-2025 painopisteinä.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Painopiste:			
Ehkäisevän päihdetyön valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset rakenteet ovat kunnossa			
Paikalliset rakenteet ovat kunnossa	-Määritellään EPT-työn paikalliset strategiset rakenteet ja päivitetään tai vakiinnutetaan toiminta.	Toteutunut: K/E -Toteutumisen seuranta laajan hyvinvointi-kertomuksen laadinnan yhteydessä	Hyvinvointi-lautakunta
Yhteistyötä tehdään alueellisesti ja hyvinvointialueen kanssa	Alueellinen EPT-verkostotoiminta Yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa	- -	- -
Yhteistyötä tehdään muiden paikallisten toimijoiden kanssa	Yhteistyön jatkuminen järjestöjen, yritysten, asukkaiden ym kanssa. PAKKA-toimintamallin aloittaminen?	- -	- -
Painopiste:			
Haitoista viestitään tutkittuun tietoon perustuen yksilöiden valintojen ja sosiaali- ja terveystieteiden tueksi			
Tietoisuus päihteiden ja rahapelaamisen haitoista ja ehkäisemisen keinoista lisääntyy -väestön -päättäjien -työntekijöiden keskuudessa.	-Viestintää tehostetaan yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä kaupungin toimijoiden ja alueellisten toimijoiden kanssa -Valtakunnalliset teemat huomioidaan -Kaupungin verkkosivuilla ylläpidetään tietoa EPT-asioista -EPT huomioidaan päätöksenteossa, raporteissa, ohjelmissa ja suunnitelmissa -Yhteyshenkilö tiedottaa uutisista, tapahtumista, koulutuksista	Kartoitus kyselyn avulla (päihdetilannekysely/ hyvinvointikysely) Toteutunut: K/E -Toteutumisen seuranta laajan hyvinvointi-kertomuksen laadinnan yhteydessä	Hyvinvointi-koordinaattori, kaupungin HYTE-tiimi ja hyvinvointi-lautakunta
Painopiste:			
Riskikäyttö ja haitat tunnistetaan ja tukea tarjotaan varhaisessa vaiheessa			
Tarjotaan varhaisen avun ja matalan kynnyksen tukitoimia	Ohjaamon ja etsivän nuorisotyön toiminnan tukeminen, järjestöyhteistyön lisääminen, tehokas viestintä	Ohjaamon ja etsivän nuorisotyön asiakaskontaktit, Ohjaamon palveluvalikoima	Hyvinvointi-lautakunta
Seurataan päihdetilannetta	Päihdetilannekysely, koulun hyvinvointikysely	Päihdetilanteen muutos vrt. aiemmat vuodet	Hyvinvointi-koordinaattori, kaupungin HYTE-tiimi ja hyvinvointilautakunta
Painopiste:			
Paikallista alkoholi-, tupakka- ja rahapelipolitiikkaa toteutetaan suunnitellusti ja laajassa yhteistyössä			
PAKKA-toimintamallin käyttöönoton valmistelu	Vertaiskokemusten kartoitus, ulkopuolisen rahoituksen hakeminen, toimintamallin esittely toimijoille ja päättäjille, PAKKA-verkoston kartoitus ja toimintamallin esittely	Toteutunut: K/E -Toteutumisen seuranta laajan hyvinvointi-kertomuksen laadinnan yhteydessä	Hyvinvointi-koordinaattori, kaupungin HYTE-tiimi ja hyvinvointi-lautakunta
Painopiste:			
Haittojen ehkäisyyn panostetaan lähiyhteisöissä			
Tuodaan EPT-työ näkyväksi kaikessa toiminnassa	-Lisätään koulutuksia ja yleisötilaisuuksia EPT-teemoista -Varmistetaan päihdeohjelmien ja EPT-suunnitelmien ajantasaisuus -Yhteistyön lisääminen järjestöt, seurakunnat, muut toimijat -Hyvien käytäntöjen mallinnus (esim. Aijjoos-toiminta)	Toteutunut: K/E -Toteutumisen seuranta laajan hyvinvointi-kertomuksen laadinnan yhteydessä	Hyvinvointi-koordinaattori, kaupungin HYTE-tiimi ja hyvinvointi-lautakunta

Painopiste:**Ammattilaisilla on riittävästi ehkäisevän päihdetyön osaamista**

Lisätään tietoisuutta, viestintää ja koulutuksia	-Hankitaan mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisia kouluttajia (esim. EHYT ry) -Tarjotaan koulutusta laajasti	Toteutunut: K/E -Toteutumisen seuranta laajan hyvinvointi-kertomuksen laadinnan yhteydessä	Hyvinvointi-koordinaattori, kaupungin HYTE-tiimi ja hyvinvointilautakunta
--	---	---	---

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

5 Suunnitelman laatijat

Tämän raportin on laatinut Lapuan kaupungin hyvinvointikoordinaattori Riina Turja.

Laatimiseen ovat osallistuneet ainakin seuraavat henkilöt:

Satu Kankare, kaupunginjohtaja
Mika Kamunen, sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Katja Korkiamäki, varhaiskasvatuspäällikkö
Juho Norrena, opetuspäällikkö
Niko Savinainen, liikunta- ja nuorisotoimen päällikkö
Ilpo Rantala, turvallisuuskoordinaattori
Anu Kortesoja, erityisryhmien liikunnanohjaaja
Heli Hyvärinen-Näykki, hyvinvointiohjaaja
Päivi Pippola, kirjastotoimenpäällikkö
Mari Takamaa, kansalaisopiston rehtori
Heli Talvitie, kulttuuripäällikkö
Ritva Pulkkinen, intendentti
Riina Holkkola, vs. musiikkiopiston rehtori
Päivi Luhtala-Sipilä, henkilöstöpäällikkö
Minna Kangasluoma, hallintopäällikkö
Anne Marjamäki, talouspäällikkö
Mirva Korpi, tekninen johtaja
Leena Luomanen, ruoka- ja puhtauspalvelujen palvelupäällikkö
Susanna Halla-Aho, siivouspäällikkö
Tuija Hahtokari, ruokapalvelupäällikkö
Ulpu Viimaluoto, vs. kunnallistekniikan päällikkö
Timo Korpela, kiinteistöpäällikkö
Markku Turja, kaupungingeodeetti

6 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Hyvinvointiraportti 2023 on esitelty ja hyväksytty seuraavissa Lapuan kaupungin toimielimissä:

Hyvinvointilautakunta: 11.3.2024

Kaupunginhallitus: 25.3.2024

Kaupunginvaltuusto: